

FORSVARSBYGG

Konsekvensutredning naturmangfold

Ramnes skyte- og øvingsfelt

21.03.2025

Forsvarsbygg rapport 1041/2024 MILJØ

1041/2024 /MILJØ

Konsekvensutredning naturmangfold

Ramnes skyte- og øvingsfelt

Rapportinformasjon	
Oppdragsgiver:	POU v/ Bernt Stensaker
Kontaktperson	Are Vestli
Rapportnummer	1041/2024/Miljø
Forfattere	Gry Støvind Hoell og Cathrine Torjussen, Seniorrådgivere Ytre Miljø, Forsvarsbygg
Prosjektnummer	100759
Arkivnummer:	2019/3794
Dato	21.03.2025

Godkjent av

24.03.2025 Catrine Curle, avdelingsleder Ytre Miljø

Søkeord

Konsekvensutredning, natur, naturmangfold, Ramnes, skyte- og øvingsfelt

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
Fagkompetanse og metodikk	5
1.1 Beskrivelse av prosjektet og alternativer	5
1.1.1 Nullalternativet	5
1.1.2 Alternativet som skal utredes	7
1.1.3 Influensområdet	9
1.1.4 Avgrensning mot andre fagtema	10
1.1.5 Føringer og planer	11
1.2 Kunnskapsgrunnlaget	15
1.2.1 Krav i plan- eller utredningsprogram	15
1.2.2 Bruk av eksisterende kunnskap	15
1.2.3 Naturtyper	15
1.2.4 Arter og artenes økologiske funksjonsområder	17
1.2.5 Landskapsøkologiske sammenhenger (grønn infrastruktur)	22
1.2.6 Geologisk mangfold	22
1.2.7 Fremmede arter	24
1.2.8 Beskrivelse av økosystemtjenestene	24
1.2.9 Andre planer og tiltak	25
1.2.10 Vurdering av usikkerhet	25
1.3 Tiltaksområder med konsekvensvurderinger	26
1.3.1 Karneset	27
1.3.2 Biskaia	29
1.3.3 Seljevika	31
1.3.4 Antennepark og senter SØF	33
1.3.5 Ramneskaia	35
1.3.6 Helikopterlandingsplasser	37
1.3.7 Overvåkning og oppfølging	40
1.3.8 Vurdering av naturmangfoldloven	41
1.3.9 Usikkerhet i konsekvensutredningen	41
1.4 Oppsummering	42
1.5 Data i databaser	46

Sammendrag

Det ble i forbindelse med NIN-kartlegging i 2023 kartlagt 27 naturtyper etter Miljødirektoratets instruks. Dette er 9 skogområder, 6 områder med strandeng, 5 områder med naturbeitemark og 7 områder med eng-lignende sterkt endret fastmark. De fleste av disse arealene er i liten grad påvirket av Forsvarets aktivitet. Arealene med eng-lignende sterkt endret fastmark er et unntak, da dette er områder som skjøttes og dermed avhenger av bruk. Disse naturtypene er beskrevet nærmere i kapittel 1.2.3 og i egen kartleggingsrapport¹. I tillegg til de registrerte naturtypene, er det en del store, gamle trær som anbefales å ta vare på samt at det er områder med lite øvingsaktivitet som er viktige hekkeområder for fugl. Dagens aktivitet anses å ha noe negativ påvirkning på naturmangfold i feltet.

De ønskede seks nye tiltakene i Ramnes skyte- og øvingsfelt er vurdert i kapittel 1.3. Tiltak i kaianleggene anses å medføre at områdene blir noe forringet til forringet med tanke på naturmangfold dersom hele arealet som er tegnet inn som mulige utbyggingsområder bygges ned. Graden av forringelse vil variere avhengig av hvor stort inngrep utvidelse av kaianleggene medfører. Særlig strandengen sør for Ramneskaia vil medføre en større negativ påvirkning siden dette er en rødlistet naturtype som er vanskelig å erstatte med avbøtende tiltak. Tiltakenes påvirkning i sjø er ikke vurdert i denne konsekvensvurderingen.

Området foreslått for antennepark og området foreslått for helikopterlandingsplasser inneholder både myrarealer, militærhistoriske landskap, engarealer, en gammel lågurtospeskog og store gamle trær. Plasseringen av antenner og helikopterlandingsplasser innenfor områdene er ikke vedtatt og det er her rom for tilpasninger for å unngå de mest sårbare områdene, og muligheter for å gjøre avbøtende tiltak. Vurderingen er at nedbygging i disse områdene vil medføre at konsekvensen blir noe forringet til forringet.

Område	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
Karneset	Noe verdi	Noe forringet	Ubetydelig konsekvens (0)
Biskaia	Stor verdi, mot middels	Noe forringet	Noe konsekvens (-)
Seljevika	Ubetydelig verdi/Noe verdi	Noe forringet	Ubetydelig konsekvens (0)
Antennepark og senter SØF	Noe verdi / Middels verdi	Noe forringet / Forringet	Noe konsekvens (-)
Ramneskaia	Middels verdi	Forringet	Middels konsekvens (--)
Helikopterlandingsplasser	Middels verdi	Noe forringet / Forringet	Noe konsekvens (-)

Samlet konsekvensgrad for naturmangfold i prosjektet er middels negativ konsekvens. Det er en overvekt av delområder med noe konsekvens, et av områdene har middels konsekvens (Ramneskaia), og et av delområdene (helikopterlandingsplasser) ligger på grensen opp mot middels konsekvens, avhengig av endelig plassering for landingsplassene. Ingen av områdene er gitt alvorlig eller svært alvorlig konsekvens.

¹ Ramnes skyte- og øvingsfelt, Kartlegging av biologisk mangfold. Forsvarsbygg rapport 981/2023

Fagkompetanse og metodikk

Ramnes skyte- og øvingsfelt ble NIN-kartlagt etter Miljødirektoratets instruks sommeren 2023 av Gry Støvind Hoell og Audun Brekke Skrindo, biologer fra UiO ansatt som Seniorrådgivere Naturforvaltning i Miljøseksjonen i Forsvarsbygg. Begge er autoriserte NIN-kartleggere. Kartleggingen ble bestilt gjennom Miljødirektoratet og deres instruks for utvalgskartlegging ble fulgt. Artsregistreringer er tilgjengeliggjort i Artskart. Til sammen 8 feltdager ble brukt i august 2023, og hele skyte- og øvingsfeltet ble besøkt.

1.1 Beskrivelse av prosjektet og alternativer

Området konsekvensutredes som ledd i arbeidet med reguleringsplan for Ramnes skyte- og øvingsfelt. Det er vedtatt planprogram datert 19.09.2024, som gir følgende rammer for konsekvensutredningen for naturmangfold, økosystem og miljømål:

Konsekvensutredningen og planbeskrivelsen skal gi en vurdering av hvordan naturmangfold i sjø og på land vil bli påvirket av planens tiltak, både under anleggsperioden og etter at tiltaket er ferdigstilt. Vurdering av naturmangfold skal gjøres etter naturmangfoldloven kapittel II.

Utredningene skal baseres på offentlig tilgjengelig informasjon fra databaser, kartinnsyn og tiltaksanalyse mottatt av kommunen. Supplerende kartlegginger og undersøkelser gjøres av Forsvarsbygg og Multiconsult ifm. denne planen og vil fungere som viktig underlag i konsekvensutredningene.

Naturmangfoldet skal utredes ved å kartlegge eventuelle verdifulle arter, naturtyper og -miljø, økologiske sammenhenger og fremmede arter. Konsekvenser planen vil ha på funnene skal tydelig beskrives, og ved eventuelle negative konsekvenser skal avbøtende/skadereduserende tiltak vurderes og beskrives.

Det skal også gjøres en vurdering/beskrivelse av om planen kan påvirke yngelområdet på Tjeldøya-siden mtp. f.eks. støy, og om dette området skal inngå som del av konsekvensutredningen.

Forsvarets bruk av skytebaner og øvingsaktivitet i skytefeltet vil i hovedsak bli videreført i samsvar med dagens arealbruk. Planen legger til rette for etablering av nye bygg på land og tiltak i sjø, antennepark, landingsplasser for helikopter. Utfylling og mudring i sjø er nødvendig i sammenheng med gjennomføring av tiltak i sjø. Tiltak i sjø vil bli underlagt en egen KU. Skisser for omfang av tiltak vil bli vist ved innlevering av planforslag.

Prinsipp for ny bebyggelse og anlegg vil bli vist i en illustrasjonsplan ved innlevering av planforslag, herunder med angivelse av byggehøyder og arealmessig fotavtrykk.

Planen skal ivareta 6 primære tiltaksområder omtalt under 1.1.2.

1.1.1 Nullalternativet

Nullalternativet er en videreføring av dagens aktivitet, uten at det hverken gjøres endringer i områdets avgrensning eller legges til rette for nye fysiske inngrep/tiltak.

Skyte- og øvingsfeltet er i dag innrettet for å ivareta Sjøforsvarets øvingsbehov og samvirkeøvelser hvor flere forsvarsgrener deltar, både nasjonale og allierte styrker. Området omfatter ulik bebyggelse og anlegg for kombinerte militære formål. Det er etablert 11 skytebaner og anlegg for å dekke Forsvarets behov. Feltet nyttes til trening og utdanning innen skarpskyting og ulike typer feltøvelser, herunder trening på momenter som involverer bruk av sjø. Det er ikke leir eller forlegningsområder i Ramnes skyte- og øvingsfelt.

Området er i dag preget av infrastruktur, bygg og anlegg knyttet til den militære øvingsvirksomheten som har pågått de siste 100 årene – samt fysiske spor i terreng fra mange år med militære feltøvelser på området. Anleggselementene er forholdsvis små og ligger spredt over store deler av feltet, og det totale tiltaksomfanget er relativt begrenset. Store deler av feltet er uten

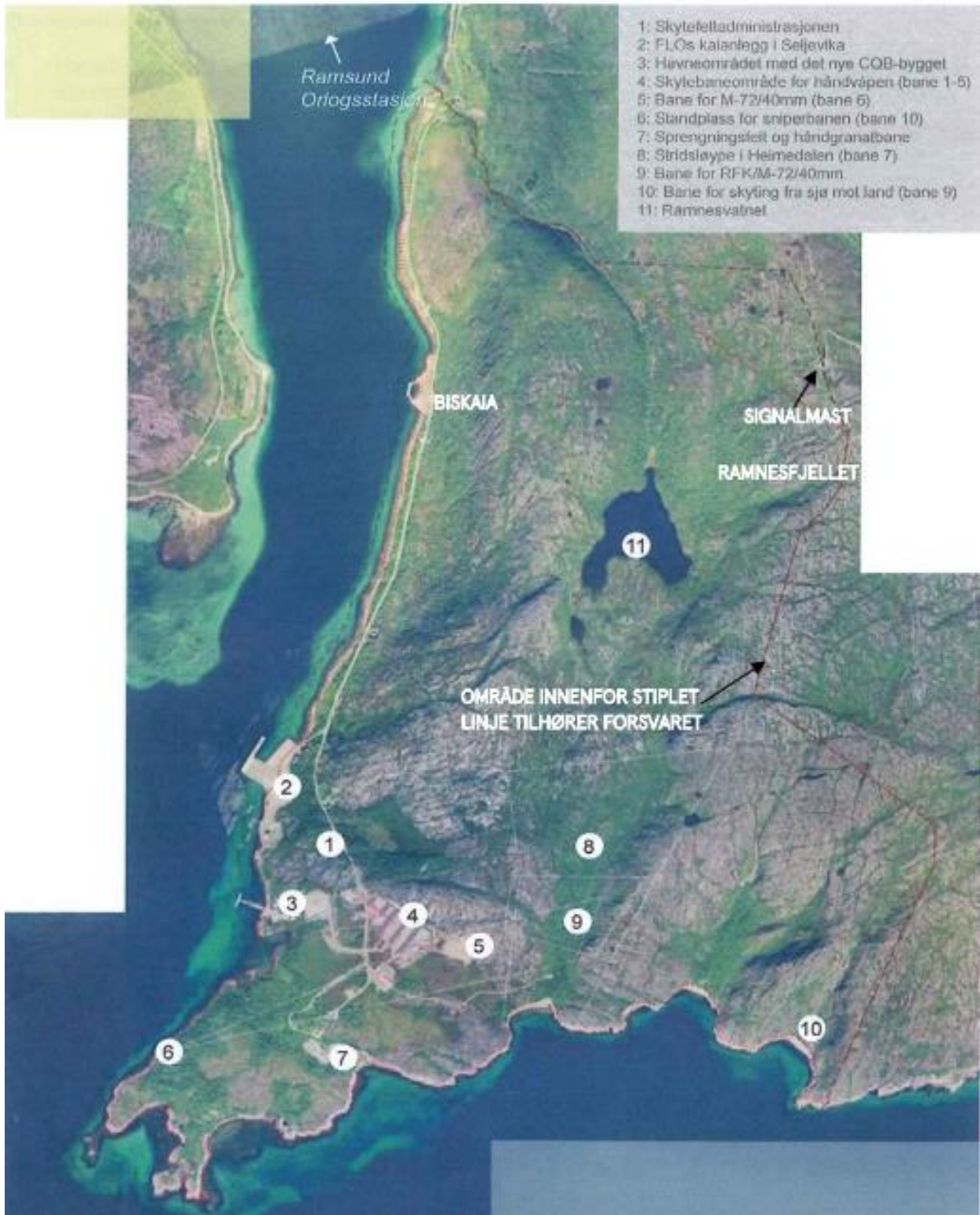
inngrep, bl.a. som følge av Forsvarets sikkerhetsbestemmelser.

Adkomst skjer via port med vakt og kontrollpunkt i nord. Adkomsten er stengt for offentligheten.

Eksisterende infrastruktur knyttet til sjø:

- Biskaia (se markering i Figur 1)
- Seljevika (nr. 2 i Figur 1)
- Ramnesodden (nr. 3 i Figur 1)

Området er ikke gjerdet inn. Oppe på Ramnesfjellet er det en mast som lyser og signaliserer når det er aktiv øvelse. Det er skilter langs med eiendomsgrensa mot Evenes som informerer om fare knyttet til skytefeltet og at det er ingen adgang for uvedkommende. Det finnes tursti på Ramsundsiden av Ramnesfjellet som krysser inn på eiendommen.

Figur 1 Hovedinndeling av feltets baner og anlegg. Skytebanene er i hovedsak lokalisert til den søndre delen av skytefeltet.

1.1.2 Alternativet som skal utredes

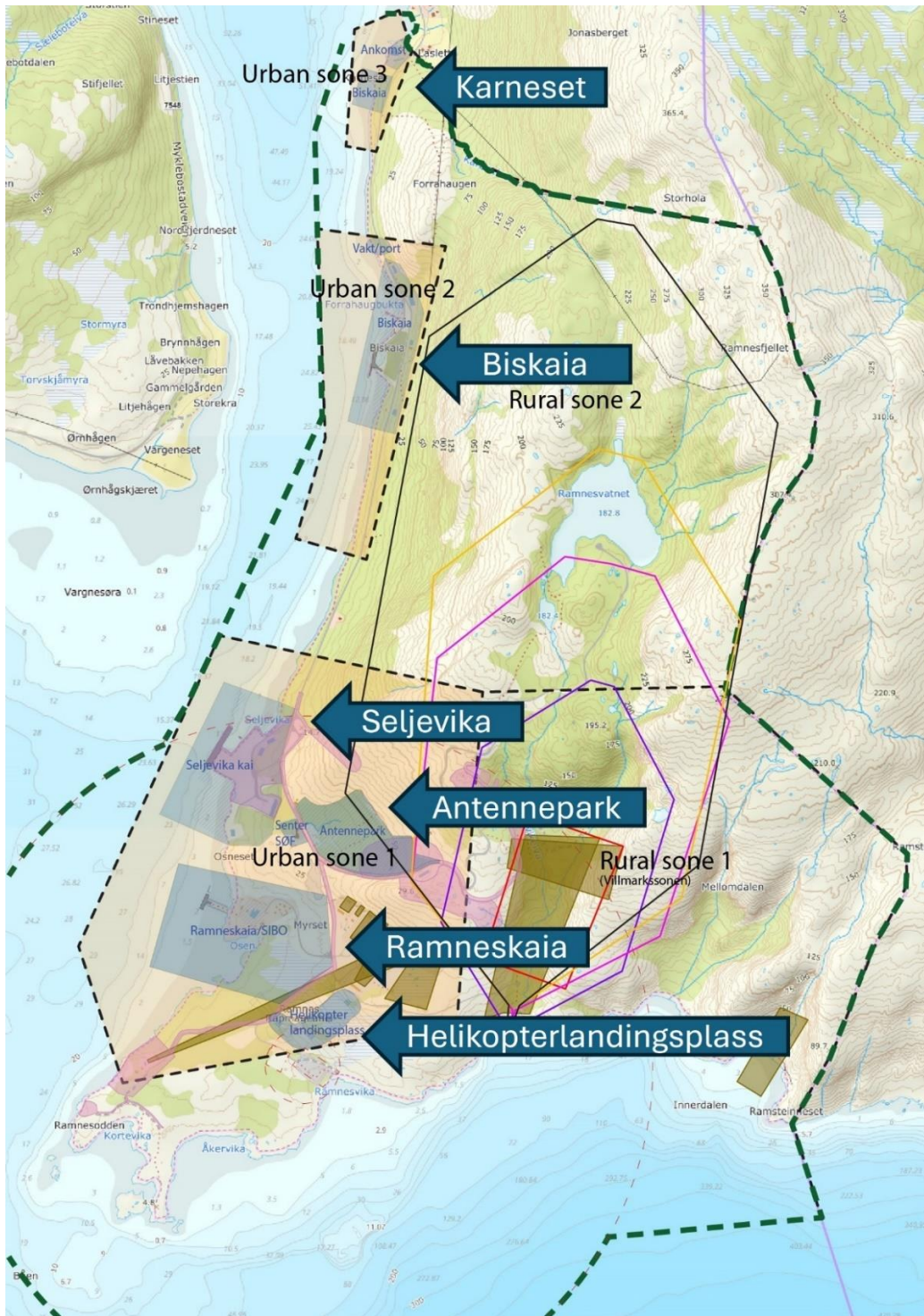
Målet for utbyggingsalternativet er å sikre dagens og fremtidige behov for aktivitet og bruk av området (inklusive skyte- og øvingsaktivitet, helikopterlandingsplass m.m.). Dagens aktivitet skal videreføres, samtidig som at området utvides og det legges til rette for nødvendige fysiske inngrep/tiltak for fremtidige behov.

FORSVARSBYGG

Vi bygger forsvarsevne hver dag

Planen skal ivareta 6 primære tiltaksområder:

Figur 2 Kartet viser plasseringen av de aktuelle tiltakene.

Karneset: Etablering av havneanlegg (brygge og båtslipp) og bygg ved Karneset.

Biskaia: videreutvikling av, herunder også etablering av nye, havneanlegg, operative flater og bygg. Arealdisponering i tiltaksområdet vil bli sett i sammenheng med arealbehov for ev. fremtidig tunnelinnslag.

Seljevika: videreutvikling av, herunder også etablering av nye, havneanlegg, operative flater og bygg.

Antennepark: Etablering av inngjerdet antenrepark i området rett nord for eksisterende skytebaner.

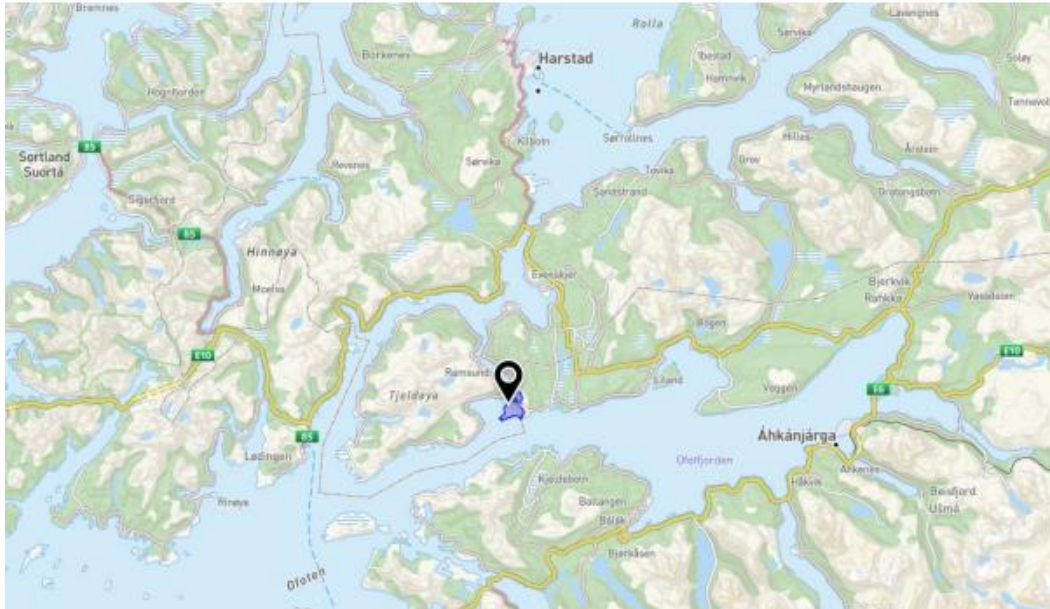
FORSVARSBYGG

Vi bygger forsvarsevne hver dag

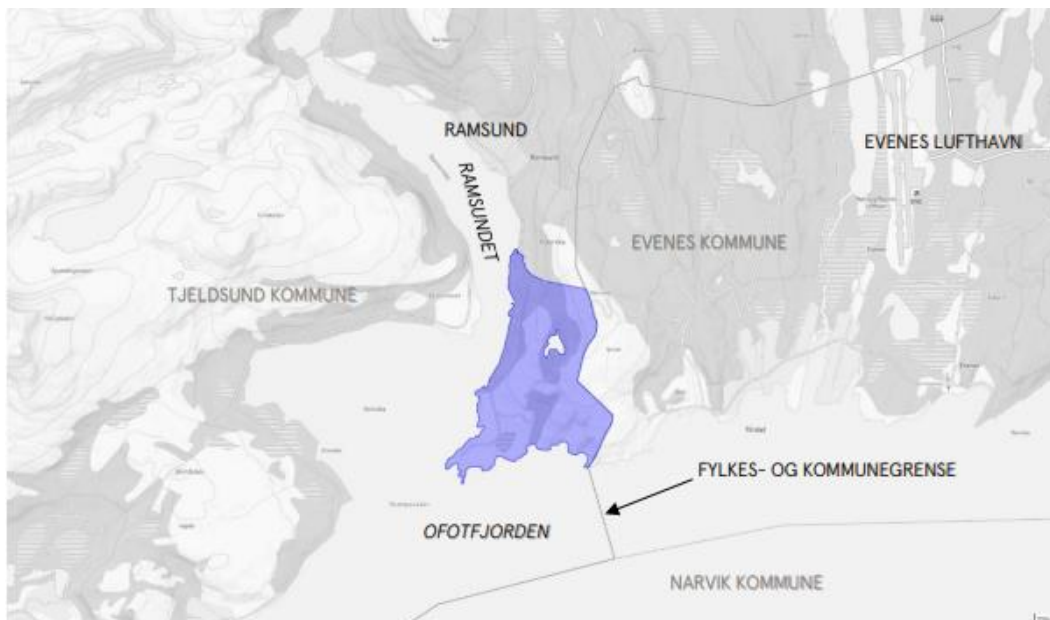
Ramneskaia: videreutvikling av, herunder også etablering av nye, havneanlegg, operative flater og bygg.

Helikopterlandingsplass: Utvide kapasiteten til dagens feltlandingsplass for helikopter, dvs. etablering av 4-5 nye landingsplasser i landskapet tilknyttet eksisterende landingsplass. Antall er ikke fastsatt, dette avklares med Forsvaret i videre planprosess.

1.1.3 Influensområdet

Figur 3 Planområdet sett i regional kontekst.

Figur 4 Skyte- og øvingsfeltet, med Forsvarsbyggs eiendom markert i blått, sett i lokal kontekst.

Planområdet ligger i Tjeldsund kommune, ca. 5 km sør for tettstedet Ramsund. Det strekker seg fra sjøen ved Ramsundet i nordvest, til Ramnesodden i sørvest, jf. figur 2. I øst grenser skytefeltet mot Evenes kommune. Feltet har adkomst fra offentlig veinett fra nord via fylkesvei 8240 og privat vei, ca. 3 km. Av hensyn til sikkerhet og skjermingsbehov er det ikke tilgang til feltet for offentligheten. I sør grenser planområdet i sjø til Ofotfjorden, samt Narvik kommune. Planområdet ligger i Troms fylke og grenser mot Nordland fylke.

Influensområdet vil variere etter hvilke temaer som påvirkes. For vegetasjon og botanikk omfatter influensområdet de arealene som blir berørt direkte, samt de arealene som påvirkes pga. forurensning eller forandringer i vannsystemet som følge av aktivitetene og inngrepene. Dette inkluderer både oppdemnings- og dreneringseffekter. For dyre- og fuglelivet er influensområdet atskillig større enn for plantelivet. Eksempelvis vil trekk gjennom området, både i form av næringssøk, lokale forflytninger og sesongtrekk vil kunne bli påvirket av denne typen inngrep. Forandringer i vannsystemet i myrområder vil også påvirke faunaen der, og da spesielt vadefugler. I forhold til hekke-/ynglelokaliteter er for eksempel noen rovfuglarter sårbare for forstyrrelser ved reiret innenfor en avstand på flere hundre meter.

I forbindelse med NIN-kartleggingen ble fugleobservasjoner registrert i Artsobservasjoner.no. Det ble kun registrert enkelte arter og ingen større ansamlinger av fugl langs kystlinjen, noe som stemmer godt med tidligere registreringer. Siden Ramnes skyte- og øvingsfelt ligger ut mot Ofotfjorden i sør og er ganske utsatt for vær og vind, og det ikke er noen store, beskyttede grunner langs skyte- og øvingsfeltet, er også dette naturlig. Tiltakene med kaianlegg langs skytefeltgrensen anses ikke å komme vesentlig i konflikt med fugl langs kysten.

De foreslåtte tiltakene anses med dette ikke å ha ytterligere påvirkning på naturverdier enn det som er beskrevet under hvert tiltak.

1.1.4 Avgrensning mot andre fagtema

Denne konsekvensvurderingen tar for seg hensynet til arter og naturtyper knyttet til landområder, inkludert ferskvannsforekomster der det er aktuelt.

Andre fagområder som blir utredet i prosjektet:

Konsevensutredning i sjø (eget utredningstema) og vurdering av yngleområde på Tjeldøya

Multiconsult har utarbeidet egen KU av naturmangfold for områder i sjø. I den forbindelse har de også gjennomført en egen kartlegging og konsekvensvurdering for fugl² som er relevant ifm konsekvensutredningen på land.

Vannmiljø

Langs elvene inne i skyte- og øvingsfeltet er det ikke aktuelt å bygge ut, og påvirkning på elvene er derfor ikke inkludert i konsekvensvurderingen. Påvirkning på elvene ifm øvingsaktiviteten på skytebanene er inkludert i grunnlagsdokumentet til søknad om revidert tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven³.

Andre tema

Friluftsliv og allmenn ferdsel - Omtales i reguleringsplanen som underlag for avklaring av mulighetsrommet for friluftsliv og av hensyn til sikkerhet og kontroll på sivil ferdsel.

Landbruk – ikke relevant

Reindrift - Konsekvenser for reindriftsnæringen utredes særskilt. Reglene for konsultasjon i plansaker følges opp i samarbeid med Tjeldsund kommune.

Samiske natur- og kulturgrunnlag - Kulturminner, både samiske og ikke-samiske kulturminner, kartlegges etter avklaring med Sametinget og Troms fylkeskommune.

²

³ Forurensning i grunn og vann i Ramnes skyte- og øvingsfelt. Grunnlagsdokument til søknad om revidert tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven. Forsvarsbygg rapport 0886/2023/MILJØ

Fiskeri - Konsekvenser for kommersielt fiske utredet som del av planprosessen.

Vei, trafikk, luft- og sjøfart, og mobilitet - Anførte temaer utredet som del av det planfaglige underlaget.

Forurensning støy - Støyberegninger for aktiviteten i skytefeltet er gjennomført som underlag til fremsendt utslippssøknad for Ramnes. Støy fra helikopter og fartøyer på sjø beregnes ifm. planarbeidet. Samlet støy konsekvensutredet etter krav fra kommunen.

Forurensning (luft, lys, vann og grunn) - Konsekvensene for avrenning til grunn og sjø er utredet ifm fremsendt utslippssøknad for Forsvarets aktivitet (Statsforvalteren i Troms).

Klima og miljø (herunder mulige farer/virkninger knyttet klima eller miljø) - Akutt fare for flo, skredfare og områdestabilitet utredet i planen og legges til grunn for utbyggingen.

Teknisk infrastruktur (VAO, energiløsninger m.m.) - Håndtering av overvann utredet i planen, herunder med relevante klimapåslag.

Sosial infrastruktur (konsekvenser på lokalsamfunn) - Omfatter i særdeleshet støypåvirkning og næringsutøvelse, og omtales i temaene over.

Universell utforming – Ikke relevant

Folkehelse, barn og unges interesser – Liten relevans

Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) - Omfatter i særdeleshet støypåvirkning og næringsutøvelse, og omtales i temaene over.

1.1.5 Føringer og planer

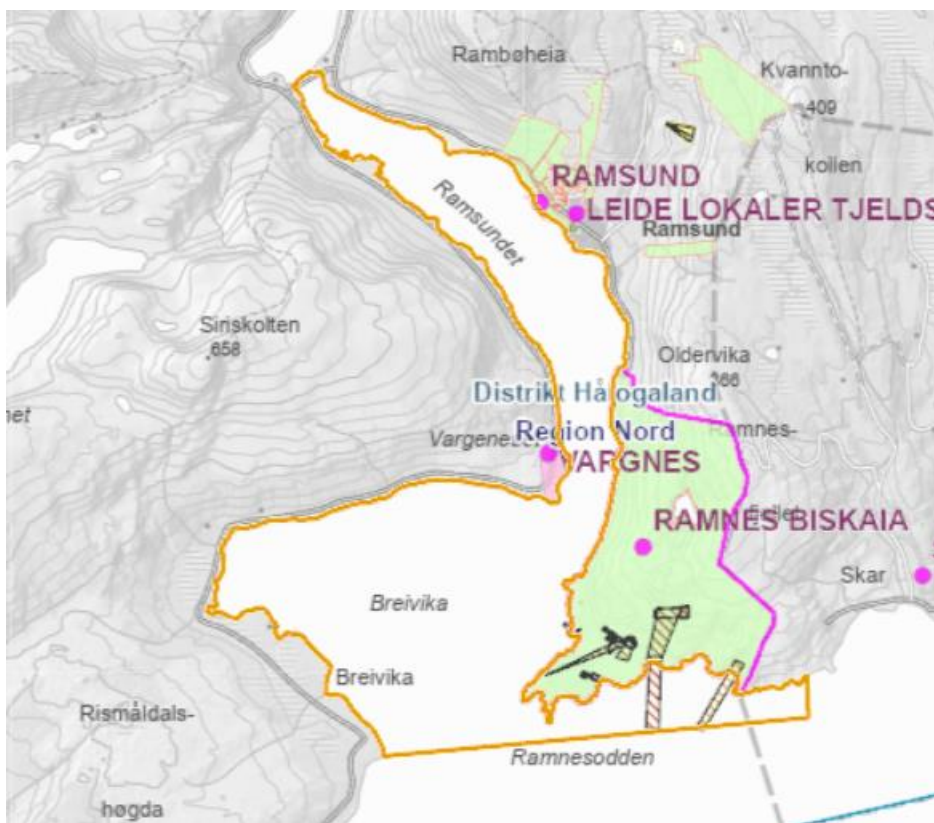
Planarbeidet skal sikre at statlige, regionale og kommunale lover, planer og retningslinjer blir ivarettatt. Foruten følgende beskrevne rammer og premisser, vil planen ellers forholde seg til enhver tids gjeldende nasjonale og regionale føringer, planer og retningslinjer/veiledere. Det er også et mål å bidra til best mulig måloppnåelse av forsvarssektorens egne miljømål.

Følgende rammer og premisser ligger til grunn for planarbeidet:

Aktuelt lovgrunnlag og nasjonale retningslinjer

Aktuelle statlige og rikspolitiske føringer som ligger til grunn:

- Plan- og bygningsloven
- Forskrift om konsekvensutredning
- Veileder om konsekvensutredning for planer etter plan- og bygningsloven
- Forurensningsloven
- Naturmangfoldloven
- Kulturminneloven
- Sameloven
- Lov om reindrift (reindriftsloven)
- Sikkerhetsloven
- Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen (Vannforskriften)
- Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene
- Statlige plantreningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning

Figur 5 Den gule markeringen viser avgrensningen av det militære forbudsområdet innen Sjøforsvaret

Andre aktuelle retningslinjer og veiledere

- Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging, T-1442/21
- Flom- og skredfare i arealplaner (NVE, retningslinje nr. 2/2011)
- Risiko- og sårbarhetsanalyser i arealplanlegging (DSB, veileder 2017)

Regionale rammer og føringer

Relevante fylkeskommunale planer for Troms og Nordland, legges til grunn i henhold til aktualitet

- Fylkesplan for Troms 2014 - 2025
- Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2021 - 2024
- Regional plan for handel og service Troms 2016-2025
- Regional plan for landbruk i Troms 2014-2025
- Regional Transportplan for Troms 2017 - 2028
- Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfiske Troms 2016-2027
- Regional forvaltningsplan vannregion Troms 2016 – 2021
- Planprogram Troms vannregion 2022-2027
- Hovedutfordringer Troms vannregion 2022-2027
- Vannforvaltningsplan for Norsk-finsk vannregion 2022-2027
- Handlingsplan for Regionalt næringsprogram Troms og Finnmark 2019-2024
- Regionalt næringsprogram for landbruket i Troms og Finnmark 2019-2024
- Strategi for næringsutvikling i Troms 2023-2028
- Planprogram Troms vannregion 2022-2027
- Kystplan II for Midt- og Sør-Troms

FORSVARSBYGG

Vi bygger forsvarsevne hver dag

- Regional plan for reindrift i Troms - pågående planarbeid

Forsvarssektoren

- Sektorens felles miljø- og klimastrategi
- Landsverneplan for Forsvaret
- Inngåtte avtaler om økt forsvarssamarbeid med allierte (SDCA)

Kommunale planer og føringer

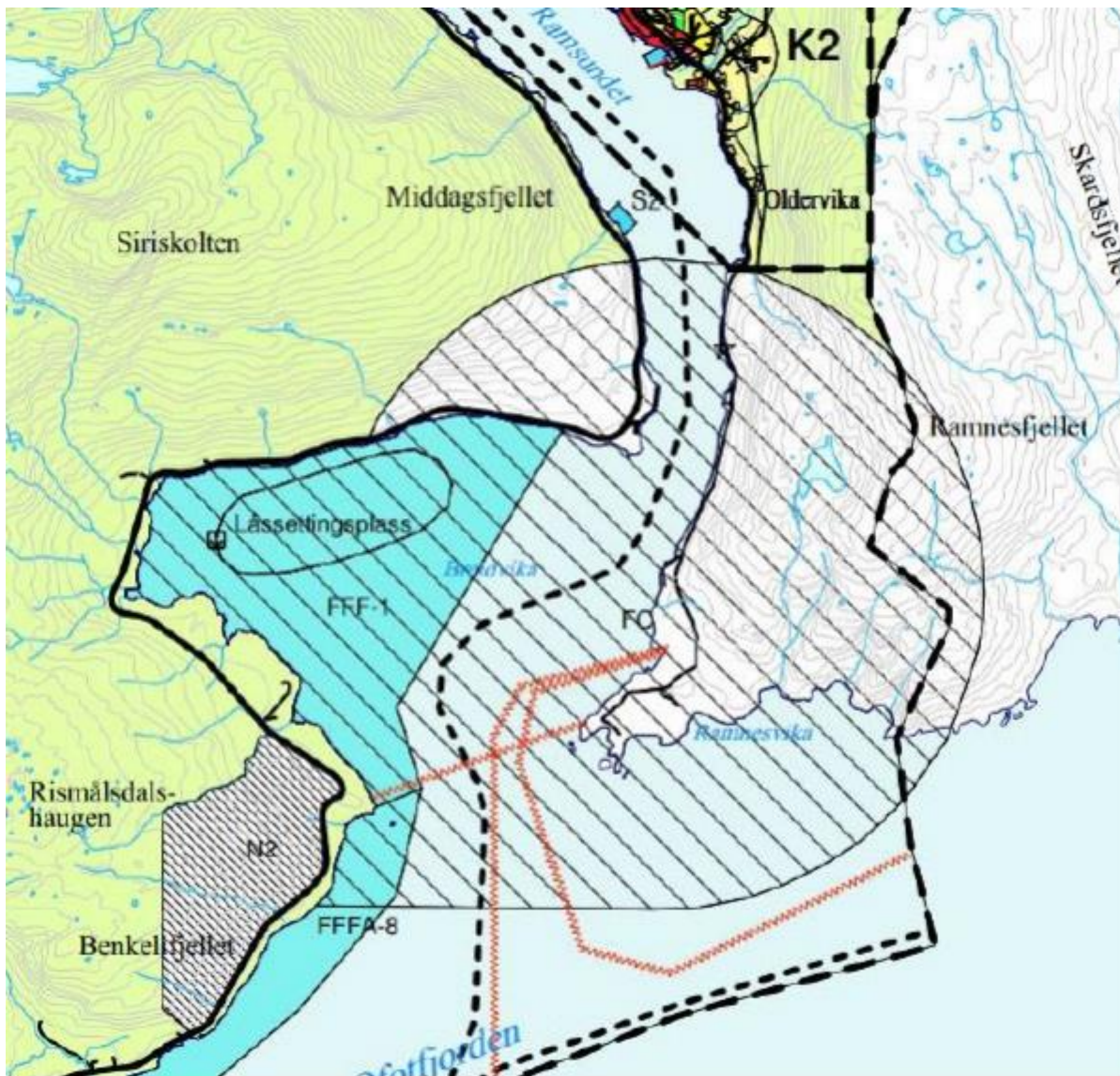
Gjeldende planer og føringer

Kommuneplanens arealdel for Tjeldsund kommune, med planid. 200402, vedtatt 14.10.2004.

Området er ikke avsatt med arealformål, men med båndleggingssone for Forsvaret.

Rettsvirkningen av kommuneplanens båndlegging for Forsvaret falt bort etter 4 år (2008).

Dersom rettsvirkning skal være til stede må det følges opp med egen plan.

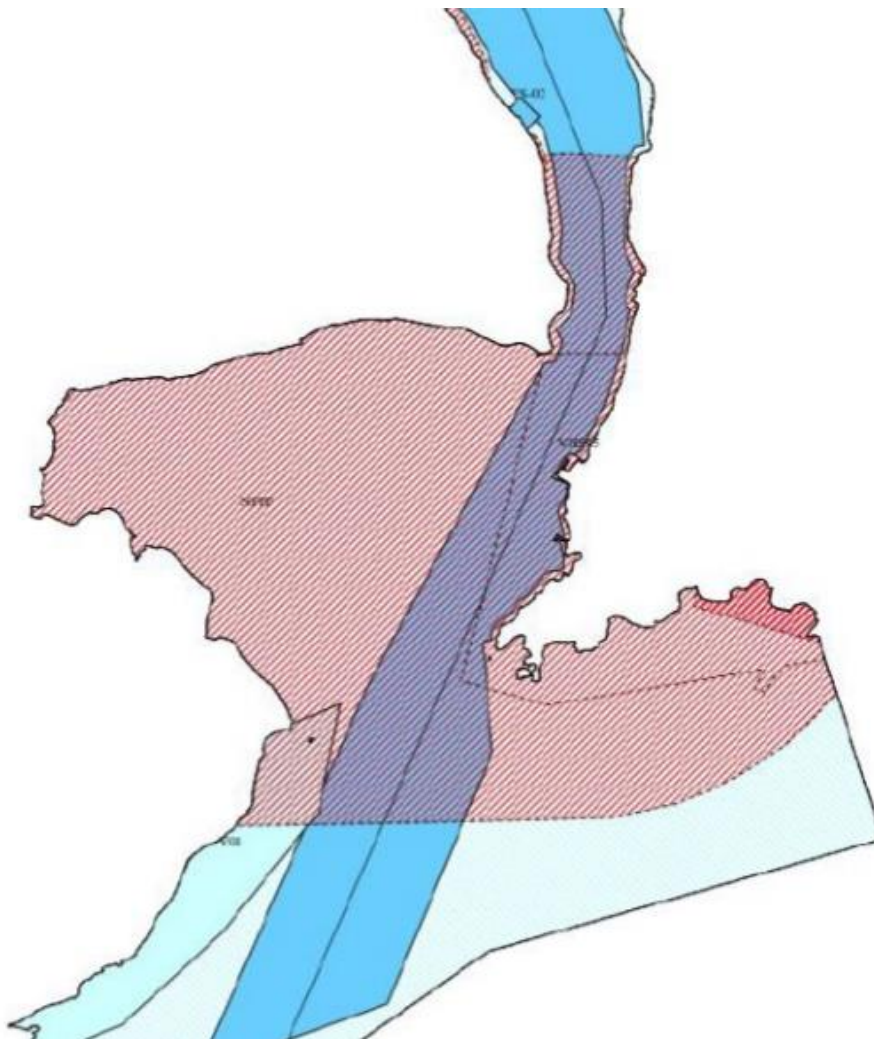
Figur 6 Kartutsnitt fra Kommuneplanens arealdel for Tjeldsund kommune (gjeldende), planid 200402.

Kommunedelplanen Kystplan II Midt – og Sør-Troms, planid 201904, ikraftsatt 22.10.2019.

Ved tiltak i sjø og aktivitet rettet mot sjø, vil arealer regulert til farled og NFFF (natur, ferdsel, fiske og friluftsliv) kunne bli berørt. Forhold må avklares i reguleringsplanprosessen og

utformingen av planen.

Figur 7 Kartutsnitt fra kommuneplanens Kystplan II Midt- og Sør-Troms, planid 201904, ikraftsatt 22.10.2019.

Området er ikke detaljregulert. Det foreligger en tidligere sak med områderegulering for Ramnes skyte- og øvingsområde. Saks. ref. 11/716 Reguleringsplan Ramnesodden Skytefelt. Planen ble godkjent av Tjeldsund kommune i 2014, men opphevet av Fylkesmannen i Nordland i 2015 i forbindelse med en klagebehandling. Saken ble sendt tilbake for fornyet behandling (denne planen).

Planer under arbeid

Ny kommuneplan for Tjeldsund er under arbeid, med vedtatt planprogram og planforslag sendt til revisjon. I planprogrammet under 6.2 Hensynssoner står det: «Arealformålet Forsvaret skal innarbeides i arealdelen, i tillegg vil man få tilhørende hensynssoner med bestemmelser som f.eks. rundt skyte- og øvingsfelt.». Forsvarsbygg har i innspill til revisjon av kommuneplanens arealdel forutsatt at Forsvarets eiendommer avsettes til formål Forsvaret. Foruten pågående arbeid om ny arealdel i Tjeldsunds kommuneplan, er det ikke registrert pågående planarbeid som berører planområdet.

Tilgrensende planer

Evenes kommune – kommuneplanens arealdel og Narvik kommune – kommunedelplan Ballangen. Planen med tilhørende tiltak kan ha virkninger utover Tjeldsund kommune. I dette tilfellet er nærgrensede plan i Evenes kommune – kommuneplanens arealdel i øst og Narvik kommune – kommunedelplan Ballangen i sør. Man bør i planarbeidet ta stilling til virkninger for tilgrensende nabokommuner og deres planer. For øvrig har forslag til planavgrensning i

planinitiativet forholdt seg innad Tjeldsund kommune, dette gjelder også sjøområdene.

1.2 Kunnskapsgrunnlaget

1.2.1 Krav i plan- eller utredningsprogram

1.2.1.1 Særlige krav til Naturmangfold

Konsekvensutredningen og planbeskrivelsen skal gi en vurdering av hvordan naturmangfold i sjø og på land vil bli påvirket av planens tiltak, både under anleggsperioden og etter at tiltaket er ferdigstilt.

Vurdering av naturmangfold skal gjøres etter naturmangfoldloven kapittel II:

- ✓ § 8 Kunnskapsprinsippet
- ✓ § 9 Føre-var-prinsippet
- ✓ § 10 Samlet belastning
- ✓ § 11 Kostnader om miljøforringelse skal belæres av tiltakshaver
- ✓ § 12 Miljøforsvarlig teknikker og driftsmetoder

Utredningene er basert på offentlig tilgjengelig informasjon fra databaser, kartinnsyn og tiltaksanalyse mottatt av kommunen. Supplerende kartlegginger og undersøkelser er gjort av Forsvarsbygg og Multiconsult ifm. denne planen og er viktig underlag i konsekvensutredningene. Fagkyndige i Forsvarsbygg vil utføre KU av naturmangfold på land, mens fagkyndige i Multiconsult vil gjøre tilsvarende utredning for områder i sjø. Naturmangfoldet skal utredes ved å kartlegge eventuelle verdifulle arter, naturtyper og -miljø, økologiske sammenhenger og fremmede arter. Konsekvenser planen vil ha på funnene skal tydelig beskrives, og ved eventuelle negative konsekvenser skal avbøtende/skadereduserende tiltak vurderes og beskrives.

Det er en rekke rødlistede arter som er registrert ynglende på Tjeldøya. Tjeldøya ligger rett over sundet, vest for Ramnes skyte- og øvingsfelt. Den endrede aktiviteten som er planlagt i Ramnes skyte- og øvingsfelt vil kunne medføre økt aktivitet av båter og helikoptre og økt skyteaktivitet, men ikke økt aktivitet til fots på Tjeldøya. Helikoptertrafikken anses som relevant å vurdere dersom det vil bli flydd helikopter over Tjeldøya, da det kan tenkes å ha negativ effekt for fugl og hekking.

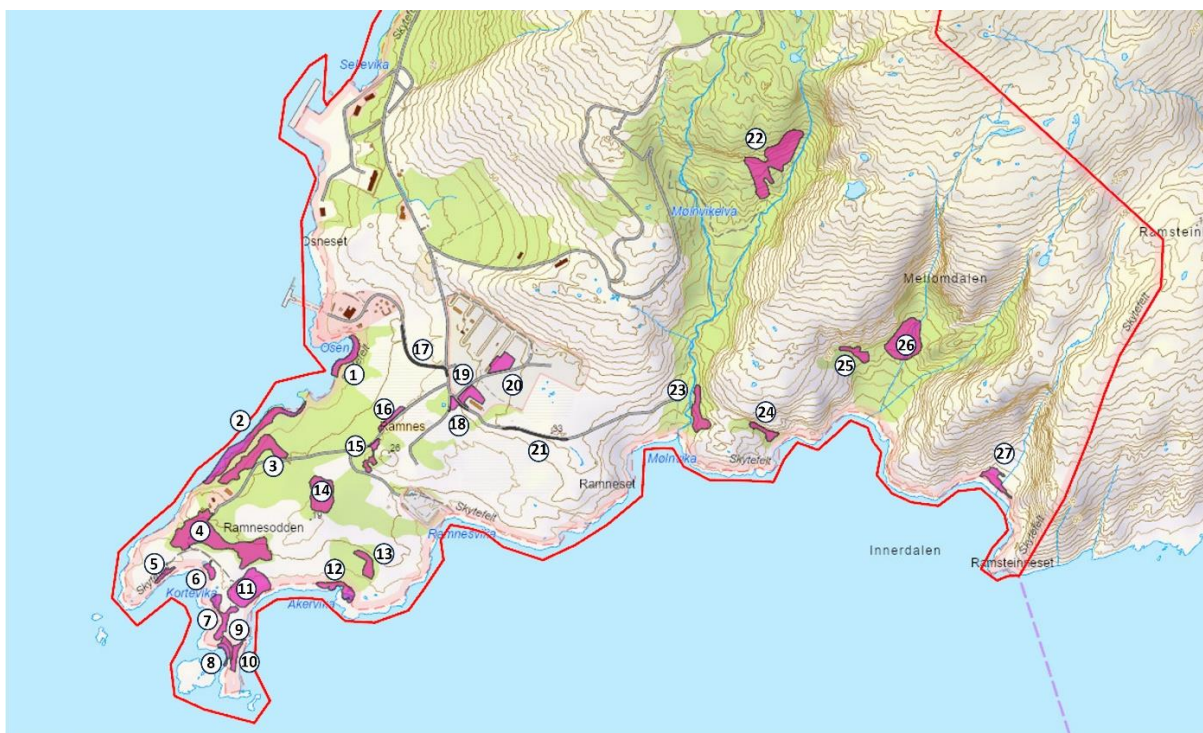
1.2.2 Bruk av eksisterende kunnskap

Hovedkilden til denne konsekvensutredningen er Forsvarsbyggs rapport 981/2023 «*Ramnes skyte- og øvingsfelt, Kartlegging av biologisk mangfold*».

Kartleggingen ble gjennomført i 2023 og feltebefaringene og registreringene fra denne kartleggingen gir et godt grunnlag for å vurdere konsekvensene av de foreslåtte tiltakene.

1.2.3 Naturtyper

Kartet under viser hvor det ble registrert viktige naturtyper i Ramnes skyte- og øvingsfelt, og hvilke naturtyper som ble funnet under kartleggingen i 2023. Alle de registrerte naturtypene med tilhørende beskrivelser er tilgjengelige i kartbaser som Naturbase og Økologiske grunnkart. Strandeng og naturbeitemark er naturtyper som er rødlistet som sårbare på rødlisten for naturtyper. Ved ønske om å gjennomføre tiltak som påvirker noen av naturverdiene som nevnes i denne rapporten, må det gjøres en vurdering etter naturmangfoldloven.

Nr	Område	Nr	Område	Nr	Område
01	Strandeng	10	Naturbeitemark	19	Eng-aktig sterkt endret fastmark
02	Strandeng	11	Naturbeitemark	20	Eng-aktig sterkt endret fastmark
03	Gammel lågurtselje-rogneskog	12	Strandeng	21	Eng-aktig sterkt endret fastmark
04	Gammel lågurtselje-rogneskog	13	Gammel lågurtospeskog	22	Gammel lågurtospeskog
05	Naturbeitemark	14	Gammel lågurtospeskog	23	Gammel lågurtospeskog
06	Naturbeitemark	15	Eng-aktig sterkt endret fastmark	24	Gammel lågurtospeskog
07	Naturbeitemark	16	Eng-aktig sterkt endret fastmark	25	Gammel lågurtospeskog
08	Strandeng	17	Eng-aktig sterkt endret fastmark	26	Gammel lågurtospeskog
09	Strandeng	18	Eng-aktig sterkt endret fastmark	27	Strandeng

1.2.3.1 Datainnsamling og metode

Kartleggingen ble utført som NiN-kartlegging etter Miljødirektoratets instruks 2023⁴. Dette innebærer en utvalgskartlegging der eventuell tilstedeværelse av 111 utvalgte naturtyper kartlegges. Av disse er 83 rødlistet i henhold til Norsk Rødliste for Naturtyper 2018 (Artsdatabanken), mens 28 er fastsatt etter anbefaling fra en ekspertgruppe. Dette er de naturområdene som anses som mest viktige å ta vare på. NiN-kartleggingen ligger tilgjengelig i offentlige databaser som Naturbase⁵ og Økologisk grunnkart⁶ i kartlaget «Naturtyper – NiN MDir».

Det er ikke gjort undersøkelser i bekker, elver, dammer eller innsjøer.

Artsregistreringer ut over de artslistene som blir nevnt i polygonene er lagt i portalen artsobservasjoner.no.

Antall observasjoner av arter i 2023 utgjør over 60 % av alle observasjoner som er gjort i skyte- og øvingsfeltet per 2023.

⁴ <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>

⁵ <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/>

⁶ <https://okologiskegrunnkart.artsdatabanken.no/>

Samtlige av skyte- og øvingsfeltets åsrygger, bekkekløfter, skogholt og skytebaner ble besøkt under befaringer gjennomført 14.-17. august 2023 av Audun Brekke Skrindo og Gry Støvind Hoell.

Det ble utarbeidet en egen rapport i forbindelse med NIN-kartleggingen. Denne er lagt ved konsekvensutredningen som vedlegg 1.

1.2.4 Arter og artenes økologiske funksjonsområder

Det er ikke kartlagt bestemte enkeltarter, men lokaliteten er tidligere beskrevet i forbindelse med kartlegging av biologiske mangfold i Ramnes skyte- og øvingsfelt i 2003 (Strann m.fl.), og med supplerende data fra Spansvoll & Sortland (2012). Lokaliteten er på nytt undersøkt av Geir Gaarder 1. august 2012 og det ble også gjort artsregistreringer ifm NIN-kartleggingen i 2023.

Skogområdet i Mellomdalen ansees som et viktig fugleområde relativt sett i forhold til resten av skytefeltet og den tilliggende naturen rundt skyte- og øvingsfeltet. Datamengden er noe begrenset (se Artskart).

Noen av de utslagsgivende faktorene som gjør dette arealet viktig, er at trærne i skogen får vokse seg større. De blir så store at de blir tatt i bruk som hulltrær for fugler.

Eksempler på hullrugende fuglearter er spetter, duer, ugler, meiser og småtroster. I tillegg gjør mikroklimatiske forhold at vegetasjonen får utvikle seg lenger i forsenkningene. Og dette gir beskyttelse, næring og muligheter for andre arter å etablere seg. Når dette skjer kan næringsnettet bli mer komplekst og flere arter kan finne nisjer enn på de forblåste rabbene som dominerer arealene. Det er derfor viktig for Ramnes at ikke disse oasene blir utradert av endringer de ikke klarer å overleve.

Det er også registrert en del gamle trær i feltet – særlig av osp og selje som ikke står i skogholt som er store nok til at de skal kartlegges etter NIN, men disse trærne er viktige for biologisk mangfold fordi slike trær er viktige for både lav, mose, insekter og fugl som lever på og i dem. Det er flere lågurtskoger innenfor Ramnes skyte- og øvingsfelt med innslag av både store trær av selje, osp og bjørk og med innslag av både hengelav, neverlav, hule trær og liggende og stående død ved. Trær med dimensjoner over 20-30 cm i diameter som står utenfor de registrerte naturtypene skal også tas hensyn til så langt det går.

Figur 8 Selja blomstrer tidlig og er viktige hele sitt livsløp som mattilgang for tidligflygende humler. Etter hvert som trærne blir eldre blir de stadig mer viktige for andre arter, som leveområde i sprekker og hulrom for mange insekter og leveområde særlig for mange arter lav på trestammene.

Figur 9 Gamle ospetrær er viktige for mange hullrugende fugler. Flaggspett som er observert flere steder i Ramnes skyte- og øvingsfelt lager gjerne hullet i første omgang, og når de forlater et hull, er det andre fugler som overtar hullet som reirplass. Gamle ospestammer er ellers viktig leveområde for mange arter mose, lav og en del sopp.

Utgangspunktet for kartleggingene som har vært gjort, har vært å registrere områder av spesiell verdi som bør bevares. Alle arter av nasjonal forvaltningsinteresse som har blitt observert under kartleggingene har blitt registrert, men det har ikke vært spesialister for alle artsgrupper med på kartleggingene. Allikevel har det blitt gjort registreringer av både planter, lav, moser, sopp, insekter og fugl, og totalt sett anses kartleggingene for å være dekkende på land. I vann har det derimot ikke vært gjort spesielle undersøkelser.

Rødlistede arter

Funn av rødlistearter er vist i kart i figur 10 og oversikt over hvilke arter det er står i tabellen under.

Figur 10 Kartet er hentet fra www.artskar.artsobservasjoner.no og viser funn av rødlistearter innenfor Ramnes skyte- og øvingsfelt. Kartutsnitt hentet 05.03.2025

FORSVARSBYGG

Vi bygger forsvarsevne hver dag

Tabell 1: Oversikt over rødlistede arter som er registrert siden 2003 i utredningsområdet etter Norsk Rødliste 2021. Artsobservasjoner.no er sjekket siste gang 21.02.2025.

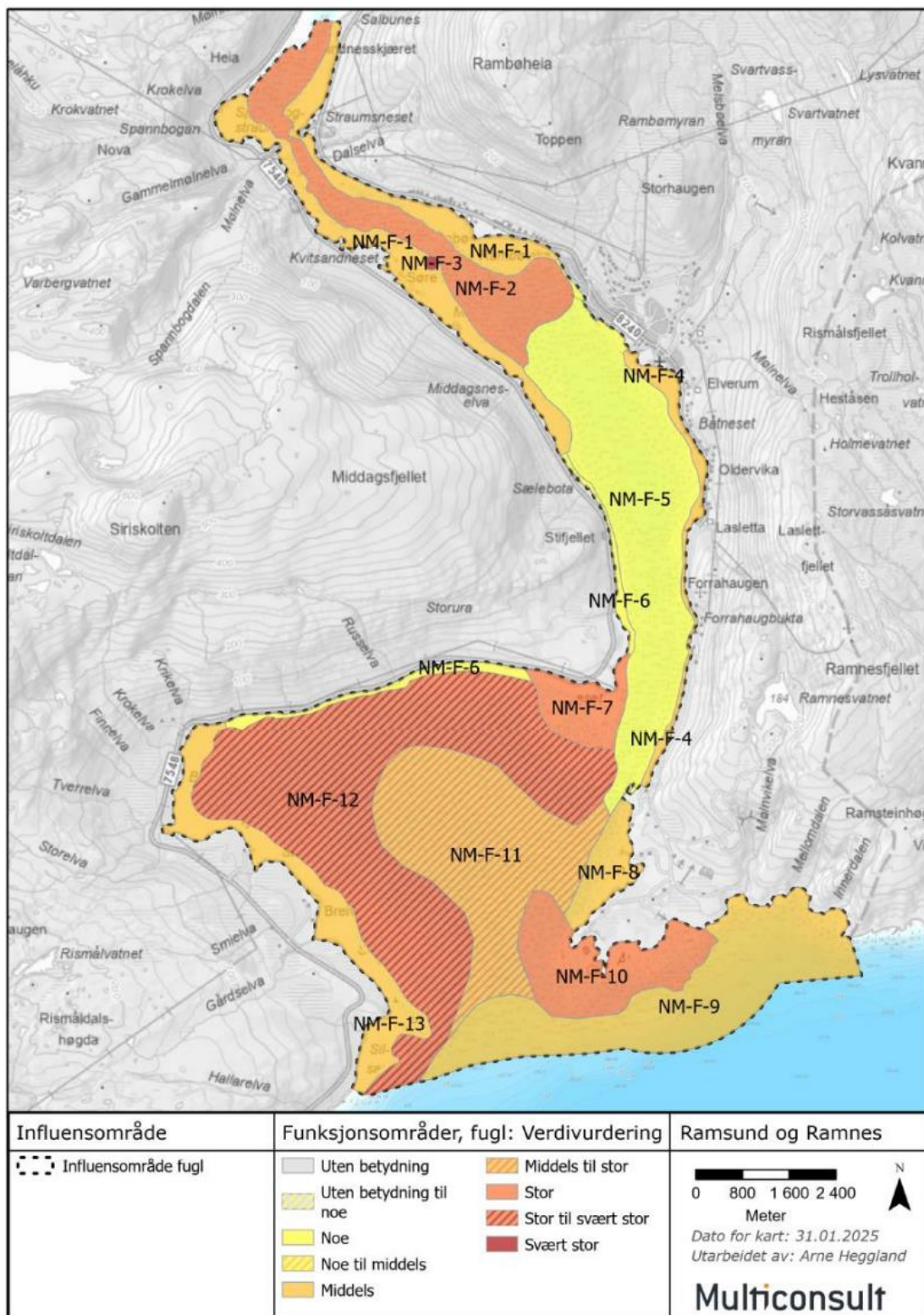
Art (fauna)	Kategori	Beskrivelse	Reg. dato	Tiltaksområde
Makrellterne	EN	Utenfor Åkervika og Biskaia	17.aug. 2023, 25. juni 2024	2. Biskaia
Krykkje	EN	Utenfor Åkervika og Kortevisa	15. okt. 2024	
Alke	EN	Utenfor Åkervika	15. okt. 2024	
Sjørre	VU	Utenfor Kortevisa og Osneset	15. okt. 2024	5. Ramneskaia
Granmeis	VU	Registrert i skog fire ulike steder i feltet.	15.-17.aug. 2023	
Fiskemåke	VU	I Mellomdalen, Åkervika, Biskaia og nord for Karneset, Kortevisa og Innerdalen	15. og 17. aug. 2023, 25. juni og 15. okt. 2024 + i 2012	1. Karneset 2. Biskaia
Hønehauk	VU	Mellomdalen	6. juli 2003	
Grønnfink	VU	Mellomdalen	16. aug. 2023 + i 2004	
Gråmåke	VU	Sør og nord for Karneset, Kortevisa	7. juli 2020, 25. juni og 15. okt. 2024	1. Karneset
Tjeld	NT	Kortevisa, Biskaia + Innerdalen	16. aug. 2023, 25. juni 2024 + i 2012	2. Biskaia
Storskarv	NT	Overflyvende i Innerdalen, Kortevisa	16. aug. 2023, 15. okt. 2024 + i 2012	
Teist	NT	Utenfor Åkervika og Osneset	25. og 28. juni, 6. aug., 15. okt. 2024	5. Ramneskaia
Kysthumle	NT	I tilknytning til engarealer ved skytebanene og ved Kortevisa.	16.aug. 2023	
Fjellnøkleblom	NT	Kortevisa	1.aug. 2012	
Fjellpyrd	NT	Ramnesfjellet	16. aug. 2023	
Finntelg	NT	Lang vei, på vestsiden av Mellomdalen	14. aug. 2023	
Entoloma corvinum (sopp)	VU	Kortevisa	1.aug. 2012	

FORSVARSBYGG

Vi bygger forsvarsevne hver dag

Under følger verdikartet fra rapporten om kunnskapsgrunnlag og verdivurdering på fugl (sjø- og strandfugl)⁷.

Figur 11 Verdikart fra rapporten om kunnskapsgrunnlag og verdivurdering på fugl ved Ramnes og Ramsund.

⁷ Heggland, Arne, 2025. Ramsund Orlogstasjon og Ramnes, reguleringsplaner. Kunnskapsgrunnlag og verdivurdering, ornitologi (sjø- og strandfugler). Dokumentkode 10250048-RIM-RAP-001-rev01

1.2.5 Landskapsøkologiske sammenhenger (grønn infrastruktur)

Planområdet stiger fra sjøkanten til 362 moh., og er preget av fjell og bratte lier med åpen furuskog som vanligste treslag. I nord går skogen gradvis over til bjørkeskog. Ryggen av Ramnesfjellet og Ramsteinhøgda sammenfaller med den ytre grensa til planområdet i øst, som også sammenfaller med kommunes- og fylkesgrensa mellom Tjeldsund i Troms fylke, og Evenes i Nordland fylke.

Figur 12 Flyfoto av planområdet. (fra planprogram)

1.2.6 Geologisk mangfold

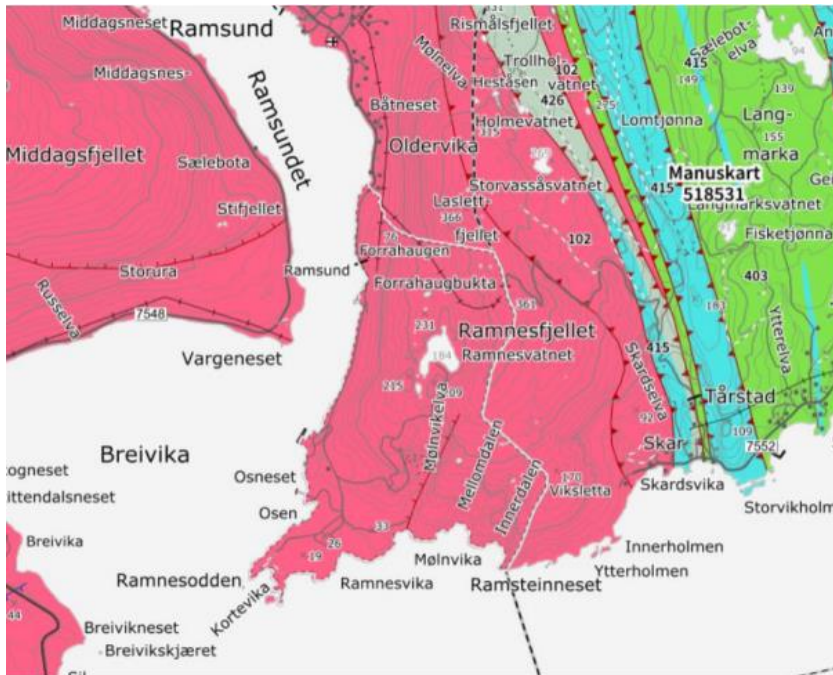
Deler av planområdet ligger under marin grense, men området domineres av bart fjell.

Berggrunnen innenfor skytefeltet består av granitt, mens arealer øst for feltet er kalkrike. Det går et klart skille i berggrunn bare noen km øst for Ramnes skyte- og øvingsfelt. Det er likevel noe kalkpåvirkning å se i vegetasjonsmangfoldet på engarealene langs sjøen på Ramnes, men dette kommer av den marine påvirkningen der kalk fra oppløste skjell og ikke fra berggrunnen er årsaken. Løsmassene i skytefeltet består i hovedsak av tynn morene i mosaikk med bart fjell.

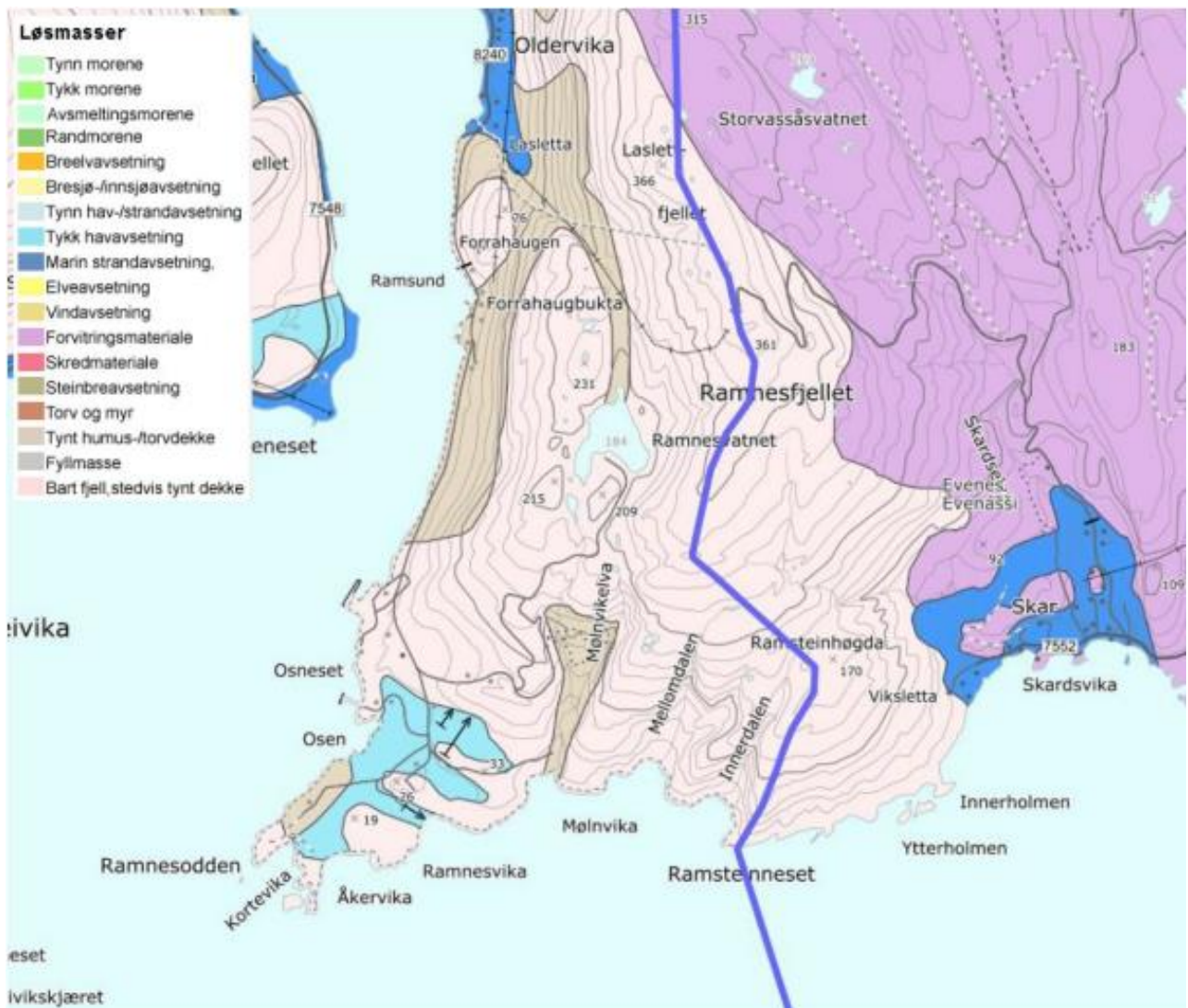

FORSVARSBYGG

Vi bygger forsvarsevne hver dag

Figur 13 Kart fra NGU viser at hele skyte- og øvingsfeltet består av granitt. <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn>

Figur 14 Oversiktsbilde av typer av løsmasser, iht. NGU kartdatabase, innenfor planområdet. Blå linje gjennom kartet vider fylkesgrensa mellom Troms og Nordland. (planprogram)

Figur 15 Blått markert område illustrerer arealer under marin grense. (planprogram)

1.2.7 Fremmede arter

Det er ikke registrert noen fremmede arter innenfor Ramnes skyte- og øvingsfelt.

1.2.8 Beskrivelse av økosystemtjenestene

1.2.8.1 Kantsoner

Det er flere vannforekomster innenfor skyte- og øvingsfeltet, og med klimaendringer vil man kunne forvente større nedbørsmengder og dermed større vannføring i bekker og elver. Langs en av elvene ble det under NiN-kartleggingen observert at kantsonen var hogget kraftig. Dette er i nedre del av Mølneikelva. Her renner elva i bunnen av en ravinedal, og selv om vannføringen var svært liten under befaringen i august 2023, er det sannsynlig at man under langvarige nedbørsperioder kan få problemer med ras i skråningene langs elva. Kantsonene er intakte langs bekker, elver og vann ellers i skyte- og øvingsfeltet.

Figur 16 Kantsonen langs Mølneikelva er hogget kraftig ned i området rundt skytebanen. Elva går i bunnen av en ravinedal, og ved eventuelle store nedbørsmengder vil den manglende vegetasjonen kunne medføre ras.

1.2.8.2 Pollinerende insekter

Det er både områder med naturbeitemark og eng-lignende arealer registrert i Ramnes skyte- og øvingsfelt⁸. På områdene med naturbeitemark vokser det både kalkkrevende arter og rødlistearter som gjør at disse områdene er ekstra interessante. Det er registrert bl.a. fjellnøkleblom (NT) og bakkesøte, ballblom, sotstarr, knopparve og fjelltistel på arealer med naturbeitemark på Ramnes. Her er det et ganske stort artsmangfold til tross for en begynnende gjengroing. På de eng-lignende arealene rundt skytebanene og i veikantene vokser mer trivielle arter, men her gjør skjøtselen at områdene ikke gror igjen, og tilstanden er derfor bedre for mange av disse områdene enn den er på områdene med naturbeitemark. Det er funnet en kysthumle (NT) ved skytebanene midt i feltet, og denne er knyttet til engarealene. Dersom tiltak på Ramnes påvirker arealer med blomsterenger, enten det er naturbeitemark eller eng-arealer langs veier og lignende anbefales at toppmassene tas vare på til gjenbruk for revegetering andre steder da dette er viktige arealer for pollinerende insekter.

Figur 17 Engarealer med naturbeitemarkpreg og eng-lignende arealer som har blitt til etter anleggelse av skytebaner o.l. Begge deler er viktige for pollinerende insekter.

1.2.8.3 Friluftsliv, naturbasert reiseliv og jordbruk

Dette er ikke aktuelle temaer i dette skyte- og øvingsfeltet.

1.2.9 Andre planer og tiltak

Det har vært mye utbygging på flyplassen på Evenes de siste årene, og dette er en aktivitet som fortsetter som følge av den økte satsingen på Forsvaret. Det er også planer om utbygging på Ramsund.

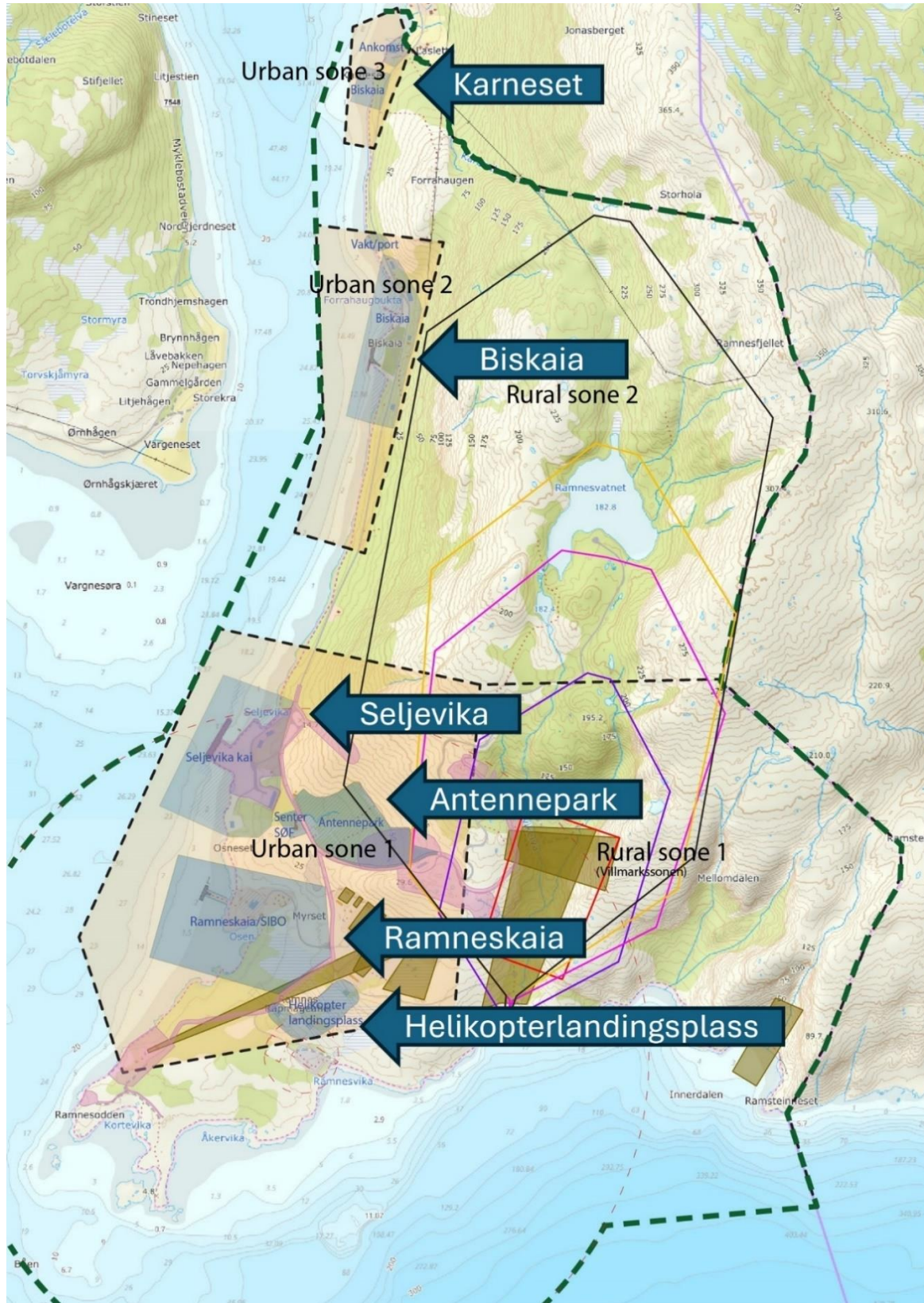
1.2.10 Vurdering av usikkerhet

De største kildene til usikkerhet er hvorvidt det er mulig å unngå nedbygging av områder med registrerte naturverdier.

⁸ Ramnes skyte- og øvingsfelt, Kartlegging av biologisk mangfold. Forsvarsbygg rapport 981/2023

1.3 Tiltaksområder med konsekvensvurderinger

Områdene der det er foreslått utbygging er markert med blå farge i figur 18. Det er disse 6 delområdene det gjøres en konsekvensvurdering av. Områdene for Biskaia og helikopterlandingsplass har en noe utvidet avgrensning sammenlignet med det som er markert i kartet.

Figur 18 Områdene der det er foreslått utbygging er i dette kartet markert med blå farge. Det er disse 6 delområdene det gjøres en konsekvensvurdering av.

1.3.1 Karneset

Dette området består av to mindre områder – ett for ankomsten inn i skyte- og øvingsfeltet og et kaianlegg. Her kan det potensielt være ønske om å legge til rett for parkering, bygg, brygge og båtslipp.

Figur 19 Området der det er ønske om utbygging ved Karneset ligger helt nordvest i skyte- og øvingsfeltet. Det er her snakk om to områder. Områdene er markert med blått i kartet til venstre, og med mer nøyaktige inntegninger i kartet til høyre. Skytefeltgrensen følger elva.

Det er allerede utbygd mellom veien og sjøen i det nordligste området der man kommer inn i skytefeltet. Ved området lenger sør, der det planlegges for et kaianlegg, er det derimot en kantsone med skog mellom veien og sjøen.

Det er ikke registrert rødlistede arter eller naturverdier etter Miljødirektoratets instruks som vil påvirkes ved utbygging av disse områdene på land. Elva som går i skytefeltets grense, munner ut helt inntil det nordligste området. Vannressursloven⁹ stiller krav til å bevare kantvegetasjon til elver og vassdrag, og elva med kantsonen vurderes å ha middels verdi i dette området.

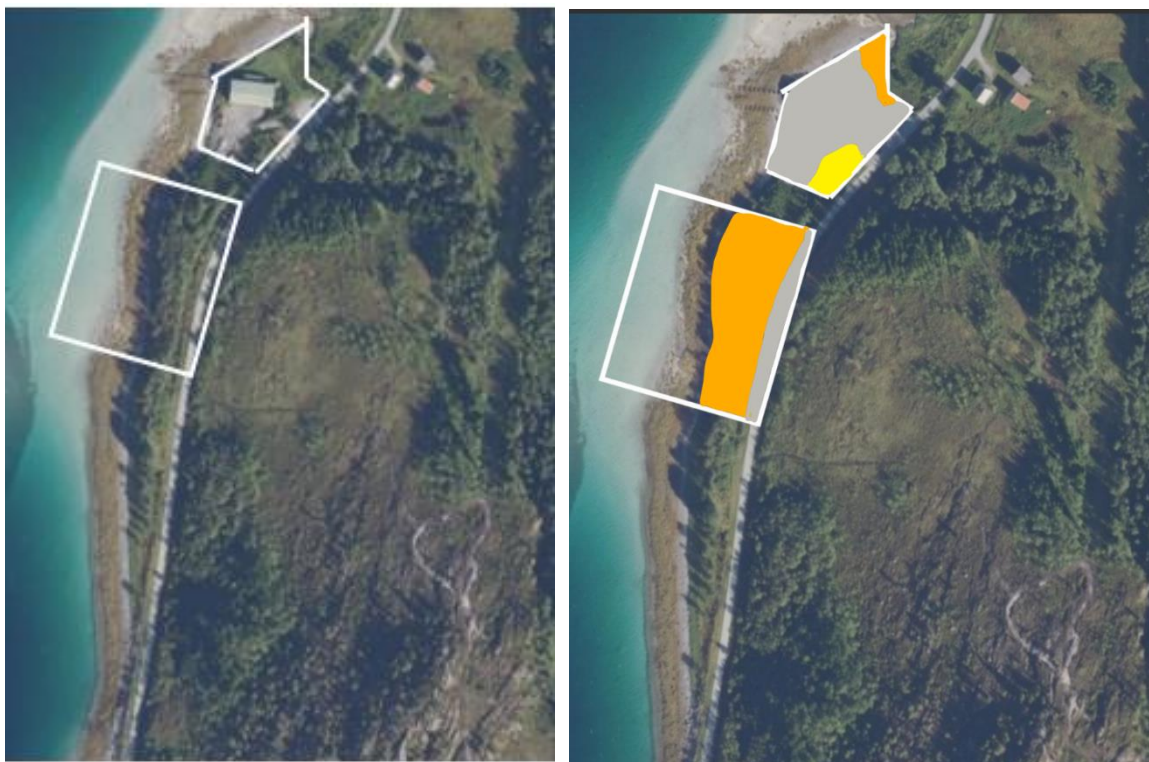
Etter plan og bygningsloven¹⁰ er det et generelt byggeforbud i 100-metersbeltet langs sjøen som i utgangspunktet gjelder for alle planformål og for alle typer tiltak. I sjøen ved Karneset er det registrert både gråmåke (VU) og fiskemåke (VU). Kantsoner til sjøen kan skjerme for forstyrrelser for fugl på vannet og gi skjul og være leveområde for mange arter. Området anses derfor å være et område for sårbare arter og deres funksjonsområde. Den skogkledde kantsonen mot sjøen anses derfor også å ha middels verdi for naturmangfold.

⁹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-11-24-82>

¹⁰ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_1-1-1#%C2%A71-8

1.3.1.1 Verdivurdering

Kantsonene mot elva og sjøen anses å ha middels verdi, mens det resterende arealet i hovedsak allerede er nedbygd og anses å ha ubetydelig verdi til noe verdi. Konsekvensutredningen for fugl har vurdert området i sjø langs kaiområdet til middels verdi. Det er ikke registrert rødlistede arter eller viktige naturverdier på land i dette området. Områdets verdi vurderes totalt sett til noe verdi.

Figur 20 Kart med konsekvensvurdering av tiltaksområdet. Kantsonene til elva og sjøen som ikke allerede er nedbygd vurderes å ha middels verdi for naturmangfold (oransje), og det samme med vegetasjonen i kantsonen ned mot sjøen. Plenarealene og allerede nedbygde arealer anses å ikke ha spesiell verdi, mens det lille restarealet opp mot veien anses å ha noe verdi (gul)

1.3.1.2 Konsekvensvurdering

Dersom kantsonene mot elva og sjøen bygges ned, anses det å ha betydelig negativ konsekvens for naturen på disse områdene (oransje farge i figur 20). På områdene som er farget grå i figur 20 er det i dag allerede nedbygget og ingen natur. På disse arealene vil det være en ubetydelig endring dersom det gjøres arealendringer her. På arealet markert med gul farge i figur 20 er det noe naturlig vegetasjon i dag, og dette arealet vil dermed bli noe forringet ved en arealendring. Den totale kyststrekningen som vil bli påvirket i forbindelse med reguleringsplanen vil være på rundt 3 km. Påvirkningen vurderes som noe forringet ettersom man splitter opp og forringer arealer slik at funksjoner for sjøfugl og andre arter som bruker strandsonen reduseres. Det vurderes at påvirkningen vil svekke artenes bestand lokalt/regionalt. Totalt sett vil konsekvensen av nedbygging av hele det markerte området være noe forringet.

1.3.1.3 Avbøtende tiltak

Dersom det skal bygges et kaianlegg på det sørligste området vil det være vanskelig å spare noe av kantvegetasjonen her. Ved en utbygging i kantsonene anbefales det å vurdere om det kan reetableres kantvegetasjon andre steder i skyte- og øvingsfeltet. For eksempel ville det være positivt for det biologiske mangfoldet i skyte- og øvingsfeltet å reetablere kantsonen langs Mølnvikelva omtalt under 1.2.8.

1.3.2 Biskaia

Videreutvikling av, herunder også etablering av nye, havneanlegg, operative flater og bygg. Arealdisponering i tiltaksområdet vil bli sett i sammenheng med arealbehov for eventuelt fremtidig tunellinnslag.

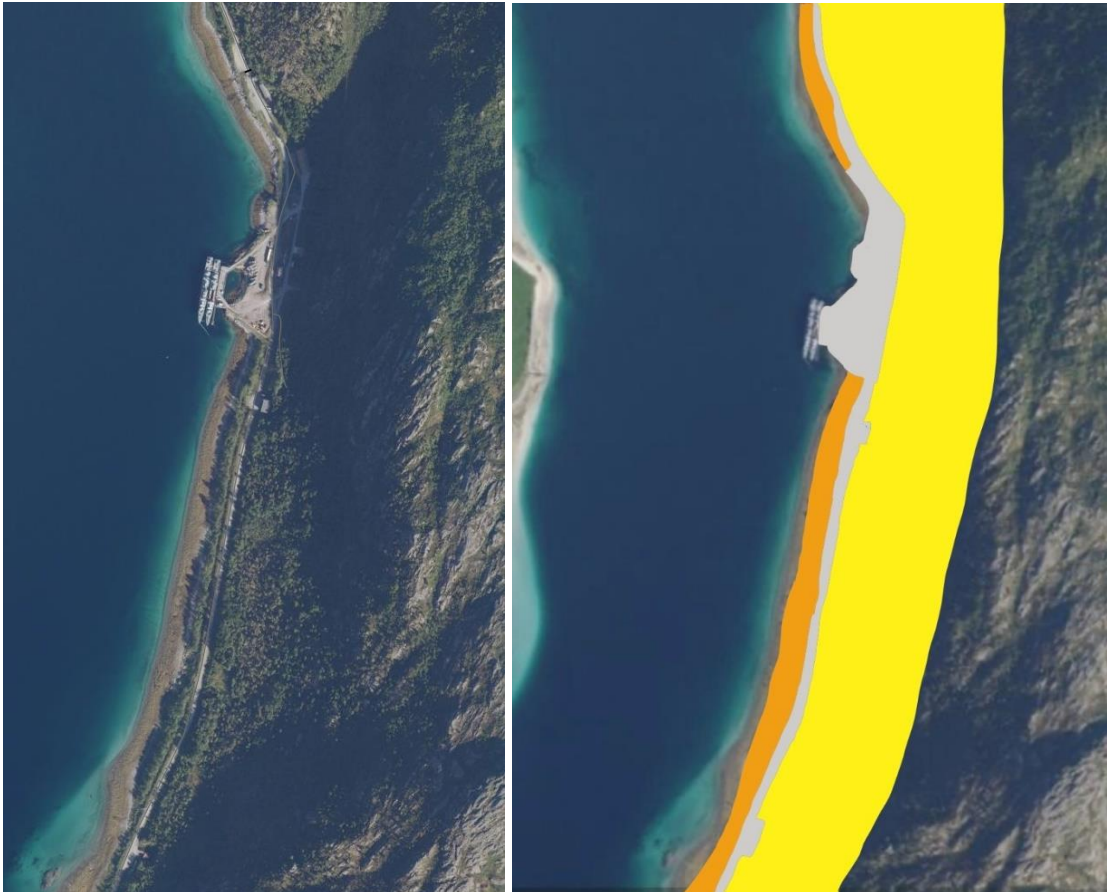
1.3.2.1 Verdivurdering

Områdene som påvirkes av utbygging i dette området er i hovedsak i sjø, noe som ikke vurderes i denne konsekvensutredningen. Det er allerede et kaianlegg i dette området, og veier og plasser i tilknytning til dette. Disse områdene er allerede sterkt endret, og verdien for natur på disse arealene er ubetydelig. Sør og nord for dagens kaianlegg er det en liten stripe med vegetasjon mellom vei og sjø. I området utenfor Biskaia og Forrahaugbukta er det blant annet registrert makrellterne, muligens i reproduksjon. Makrellterne er en sterkt truet art (EN). I tillegg er det registrert fiskemåke (VU) og reproduserende tjeld (NT) i området. Sterkt truede arter og deres funksjonsområde har svært stor verdi. Ettersom det her kun er registrert mulig reproduksjon hos makrellterna har verdien usikkerhet mot stor/middels verdi. Disse kantsonene mot sjøen anses å ha svært stor verdi for natur ettersom det er mulig hekkeområde. Skogområdene oppover i skråningen mot øst anses å ha noe verdi. Totalt sett anses dette området å ha stor verdi.

Figur 21 Området på Biskaia der det er ønske om utbygging er markert med i kartet til venstre. Siden det her potensielt kan bli snakk om utbygging helt ned til den stiplede linjen, er dette strekket også tatt med. Det er i hovedsak snakk om kaianlegg, så det er ikke aktuelt med utbygging lang innover land. Til høyre vises avgrensingen av det aktuelle utbyggingsområdet som en blå avgrensing i kartet.

Figur 22 Området som kan berøres av utbygging vurderes å ha fra ubetydelig verdi (grå farge) til noe verdi (gul farge) eller middels verdi (oransje farge). Alt som på flyfotoet er grått har gjennomgått store arealendringer allerede. Resterende areal er ikke vurdert som arealer som skal kartlegges etter Miljødirektoratets instruks, men anses allikevel å ha noe verdi, særlig de skogkledde kantsone mot sjøen som er en kartsone mot sjøen som gir skjerming for hekkende fugl o.l.

1.3.2.2 Konsekvensvurdering

Påvirkningen på land vurderes å ha betydelig konsekvens innenfor de oransje områdene i figur 22 dersom de bygges ned. På de gule områdene vil en nedbygging ha noe konsekvens, mens det vil ha ubetydelig konsekvens for områdene som allerede er utbygget på land. For rødlisteartene som er registrert i området vil tiltaket føre til noe forringelse ettersom de påvirkede områdene får redusert funksjon for rødlisteartene, samtidig som disse områdene utgjør en svært liten del av store kystområder med hekkemuligheter for disse fuglene. Det vurderes at påvirkningen vil svekke artenes bestand lokalt/regionalt. Den totale kyststrekningen som vil bli påvirket i forbindelse med reguleringsplanen vil være på rundt 3 km. Påvirkningen vurderes som noe forringet ettersom man splitter opp og forringer arealer slik at funksjoner for sjøfugl og andre arter som bruker strandsonen reduseres. Totalt sett vil konsekvensen av nedbygging av hele det markerte området være noe forringet.

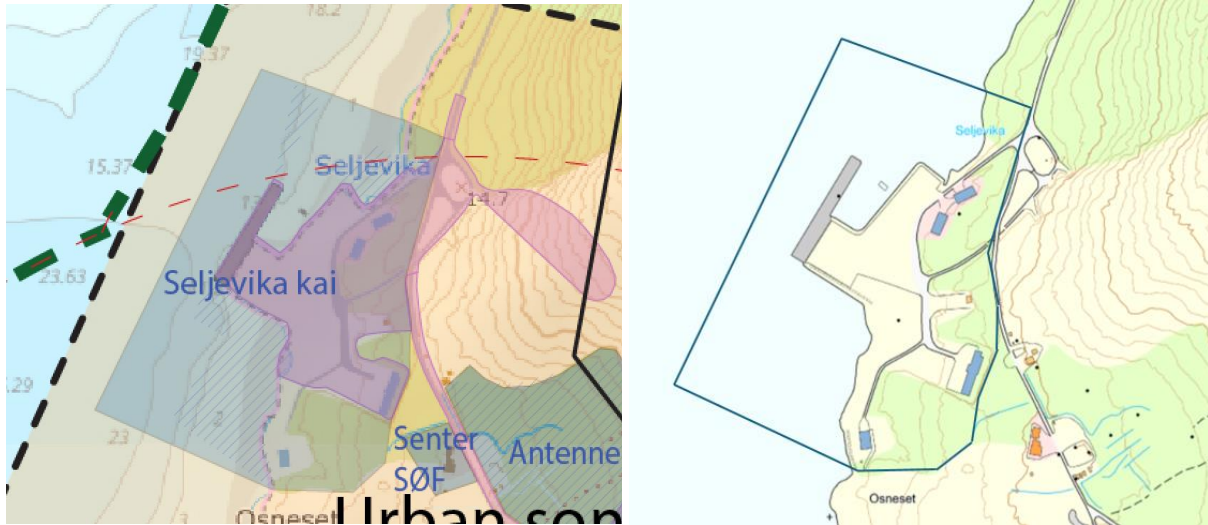

1.3.2.3 Avbøtende tiltak

Dersom kaianlegget ved Biskaia skal utvides slik at kantsone langs sjøen blir borte, anbefales det å vurdere om det kan reetableres kantvegetasjon andre steder i skyte- og øvingsfeltet. For eksempel ville det være positivt for det biologiske mangfoldet i skyte- og øvingsfeltet å reetablere kantsone langs Mølnikelva omtalt under 1.2.8. Det kan alternativt også vurderes om det er aktuelt å sette opp hekkeplattformer for sjøfugl. Disse kan settes opp både innenfor delområdet, og andre steder innenfor planområdet, langs sjøen.

1.3.3 Seljevika

Videreutvikling av, herunder også etablering av nye, havneanlegg, operative flater og bygg.

Figur 23 Området i Seljevika der det er ønske om utbygging er markert med blå farge i kartet til venstre. Til høyre vises en nærmere avgrensing av området. Det er ingen naturverdier registrert på land innenfor dette området.

Figur 24 Seljevika er i dag et kaiområde som fremstår som en stor, grå flate. Områdene på land som vil bli påvirket av dette tiltaket er allerede svært endret.

1.3.3.1 Verdivurdering

Områdene som påvirkes av dette tiltaket er i hovedsak i sjø, noe som ikke vurderes i denne konsekvensutredningen. Landområdene nærmest sjøen anses å ha ubetydelig verdi for naturmangfold fordi disse arealene allerede er sterkt endret og fremstår som grå arealer uten natur i hele kaianlegget. De skogkledde arealene mellom dagens kaianlegg og veien er ikke registrert verken med rødlistede arter eller naturtype som skulle kartlegges etter Miljødirektoratets instruks, og er dermed vurdert til å ha noe verdi for naturmangfold. På et lite skogområde nord for dagens kaianlegg vurderes verdien for naturmangfold å være middels fordi det er en del av kantsonen mot sjø og anses å være økologisk funksjonsområde. Totalt sett vurderes området til å ha ubetydelig til noe verdi.

Figur 25 Tiltaksområdet i Seljevika med de inntegnede planlagte tiltakene til venstre og konsekvensvurderingen til høyre. Det eksisterende kaianlegget har ubetydelig verdi for natur (grå farge), mens det omkringliggende området har noe verdi (gul farge) til middels verdi for naturmangfold (oransje farge).

1.3.3.2 Konsekvensvurdering

Påvirkningen på land vurderes å medføre ubetydelige endringer på områdene som allerede er nedbygget. På et lite skogområde nord for dagens kaianlegg vurderes verdien for naturmangfold å være middels og konsekvensen av nedbygging av dette arealet vil være at det blir forringet. Resterende skog, mellom dagens kaianlegg og veien anses å ha noe verdi for natur og konsekvensen av nedbygging av dette området vil være at det blir noe forringet. Totalt sett er vurderingen at konsekvensen av en utbygging av hele dette området vil medføre noe forringelse på naturverdier på land, ettersom tiltak vil redusere områdets funksjon, samtidig som vesentlige funksjoner opprettholdes i vesentlig grad.

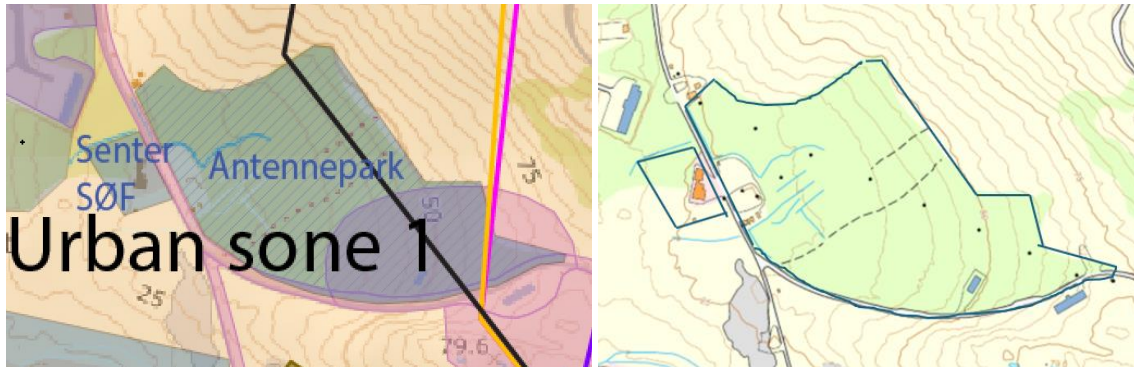

1.3.3.3 Avbøtende tiltak

Dersom kaianlegget ved Seljevika skal utvides slik at kantsonen langs sjøen nord for kaia blir borte, anbefales det å vurdere om det kan reetableres kantvegetasjon andre steder i skyte- og øvingsfeltet. For eksempel ville det være positivt for det biologiske mangfoldet i skyte- og øvingsfeltet å reetablere kantsonen langs Mølnikelva omtalt under 1.2.8.

1.3.4 Antennepark og senter SØF

Etablering av inngjerdet antennepark i området rett nord for eksisterende skytebaner samt mulig utvidelse av Senter SØF.

Figur 26 Området der det er ønske om å sette opp en antennepark og senter SØF er markert med blå farge i kartet til venstre. Rosa farge markerer areal med militærhistorisk landskap. Nærmere avgrensning av det aktuelle området for antennepark og senter SØF er vist til høyre.

Det er ønske om å sette opp en antennepark innenfor området vist i kartet i figur 26. Endelig plassering av antennene er ikke bestemt. Tiltaket omfatter punktvis etableringer, som må barduneres og trolig inngjerdes.

Midt i området er det myr. Området er ikke registrert som myr i kartdatabaser, men ble under NIN-kartleggingen vurdert til å være en intermediær myr, og skulle dermed ikke registreres etter Miljødirektoratets instruks. Myra er i hellende terreng (se figur 27) og er nok også ganske grunn, noe som kanskje er grunnen til at området ikke er registrert som myr i kart. Det kan også se ut som at myra er grøftet noe. Myrdybden ble ikke målt under befaring ifm. NIN-kartlegging, så her er det noe usikkerhet. Forslag om forbud mot nedbygging av myr har vært på høring, men det har per september 2024 ikke kommet vedtak i saken. Myr bør allikevel unngås å bygges ned uansett myrtype på grunn av usikkerhet rundt kommende krav.

I utkanten av myra, langs veien, er det partier der oppbygging av antennepark vil påvirke naturverdier i mye mindre grad også fordi det er lett adkomst fra vei. Men det må her sjekkes ut med tanke på kulturminner og område som er foreslått satt som hensynssone i dette området.

Figur 27 Området der det er ønske om å bygge en antennepark er det grønne området nord for veien i kartet. Høydekurvene viser at dette er i hellende terreng. På bildet tatt under befaringen i august 2023 ser vi at en del av området er myr. Dette arealet bør unngås ifm. oppsetting av en antennepark. Området mot veien i øst var nylig hogget, og for å ta mest mulig naturhensyn bør antenneparken konsentreres til området nærmest veien i sørøst der det nylig har vært hogget.

1.3.4.1 Verdivurdering

Deler av området der antenneparken er foreslått lagt er et myrområde. Dette arealet er satt til middels verdi fordi det er myr og fordi myr har en verdi som økologisk funksjonsområde for en rekke arter. Det

resterende arealet er satt til noe verdi, da det ikke er registrert spesielle naturverdier her, men det lever alminnelige og vidt utbredte arter i området. Området er således et funksjonsområde for alminnelige arter. Totalt sett ender verdivurderingen på noe til middels verdi for naturmangfold.

Figur 28 Her vises flyfoto sammen med konsekvensvurderingen av områdene. Deler av arealet som er aktuelt for antennepark består av myr (oransje farge). Det anbefales at antennene settes opp utenfor myra og på en slik måte at myra ikke dreneres ut.

1.3.4.2 Konsekvensvurdering

Området foreslått til antennepark vil ha ulik påvirkning på naturmangfold avhengig av hvor innenfor området antennene plasseres. Dersom oppsetting påvirker myra i området vil konsekvensen være at myra blir forringet. Dersom antennene med alt gravearbeid det medfører i sin helhet kan legges utenom myra, anses tiltaket å medføre at områdets verdi for naturmangfold blir noe forringet. Konsekvensen for dette tiltaket settes derfor til mellom noe forringet og forringet.

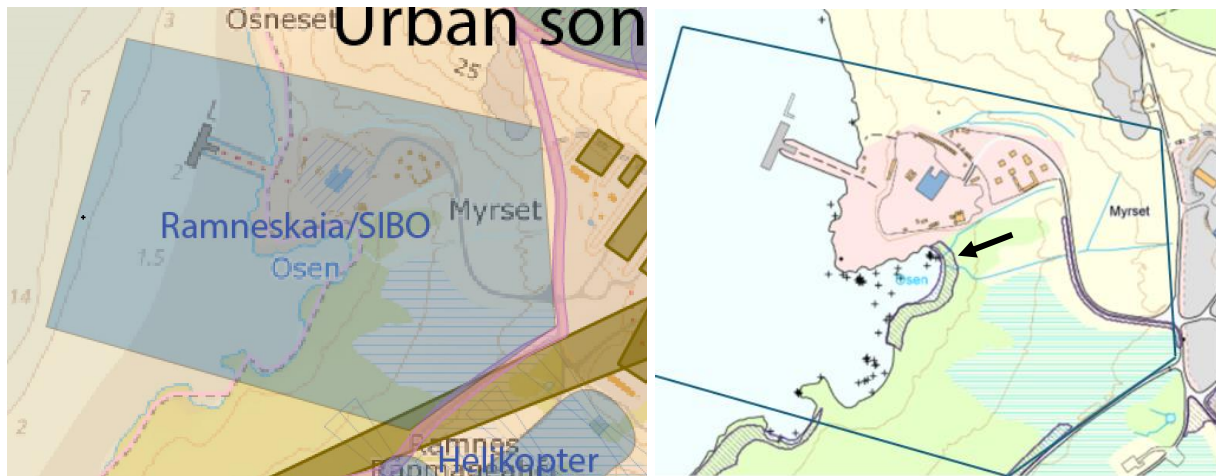

1.3.4.3 Avbøtende tiltak

Det anbefales at det gjøres en nærmere vurdering av hvor antenne kan settes opp i samarbeid med fagpersoner på naturforvaltning og kulturminne for å finne mest gunstige plassering. Antennene bør settes opp på steder med lett adkomst på vei og med tørr grunn slik at tiltak ikke skader myrområdet verken i forbindelse med oppsetting eller at det påvirker myras vannbalanse negativt. Dette kan sikres i plankartet med hensynssone naturmangfold.

1.3.5 Ramneskaia

Videreutvikling av, herunder også etablering av nye, havneanlegg, operative flater og bygg.

Figur 29 Området på Ramneskaia der det er ønske om utbygging er markert i kartet til venstre. Til høyre vises et kart av området. Det er noen naturverdier registrert innenfor dette området – det er strandeng registrert sør for den eksisterende kaia (markert med pil) og englignende arealer langs veiene. I kartene over ser vi at det i grunnkartet er en blå skravur innenfor området. Dette tilsier at det er myr i området. Dette arealet ble ikke oppfattet som myr under kartleggingen i 2023. Flybilder tilsier også at dette er et areal der det har vært en del aktivitet, og antagelig er området drenert ut.

Figur 30 Bilder av strandenga som grenser til tiltaksområdet i sør. Nærmere beskrivelse i Rapporten til NIN-kartleggingen fra 2023.

Figur 31 Kaianlegget er allerede sterkt endret, og verdien på arealet har et spenn fra ubetydelig til stor verdi. Strandenga som grenser til dagens kaianlegg i sør, er rødlistet som en sårbar naturtype. Selv om dette er en ganske liten strandeng anses den å ha svært stor verdi (rødt område). Som kartutsnittet til høyre viser er et område sør for strandenga vurdert å ha middels verdi. Langs veien er det englignende vegetasjon som har middels til stor verdi (brunnrøde områder).

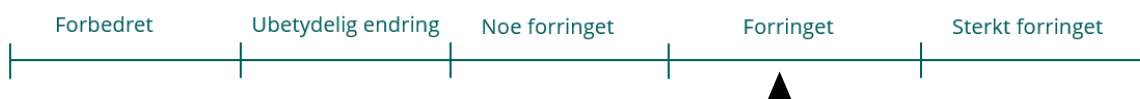
1.3.5.1 Verdivurdering

Delområdene som kan påvirkes av en utbygging i dette området er svært varierte. Selve det eksisterende kaianlegget er allerede helt nedbygget og har ubetydelig verdi for natur. Langs stranda sør for det eksisterende kaianlegget er det derimot strandeng. Strandeng er en sårbar naturtype etter Norsk Rødliste for Naturtyper¹¹. Strandenga er vist i flyfotoet i figur 31 og med bilder i figur 30. Denne naturtypeforekomsten har høy lokalitetskvalitet, og har derfor svært stor verdi. Arealer langs sjøen som ikke havner innunder kategorien strandeng anses å ha middels verdi for natur fordi det er kantvegetasjon til sjøen. I sjøen er det også registrert næringssøkende sjøorre (VU) og teist (NT). Langs veiene er det englignende vegetasjon som er vurdert å ha middels til stor verdi for natur. I figur 29 ser vi at det er deler av området som er angitt som myr i grunnkartet. Dette arealet ble ikke oppfattet som myr under NIN-kartlegging i 2023, og antagelig er området drenert ut. Området er dermed vurdert å ha noe verdi lik hoveddelen av arealet. Totalt sett ender vi på at hele området har en middels verdi for natur.

1.3.5.2 Konsekvensvurdering

Hvor alvorlig konsekvensen av utbygging er i dette området, vil avhenge helt av hva slags bruk eller nedbygging det er snakk om. En total nedbygging av områdene med strandeng sør for Ramneskaia vil ha en alvorlig konsekvens for naturmangfoldet på området (rødbrun farge langs sjøen i figur 31), mens bruk av området f.eks. til ilandstiging med gummibåt på strandenga, kan ha liten påvirkning dersom dette er bruk som bare skjer en sjelden gang. Dersom det er mulig å flytte bruk til strandsonen lenger sør der det ikke er registrert strandeng, vil det ha mindre negativ effekt enn om strandenga brukes. Her må det gjøres vurderinger og tilpasninger i forhold til hva slags aktivitet og bruk det er behov for. Total nedbygging av de eng-lignende veikantene (brunrød farge i figur 31) vil ha betydelig konsekvens for naturtypen, men her er det muligheter for avbøtende tiltak med å ta vare på toppmassene og bruke dem til å anlegge eng et annet sted. Hoveddelen av natur-arealet ved Ramneskaia er vurdert til å ha noe verdi, og nedbygging av dette arealet vil ha noe konsekvens for natur (gul farge i figur 31). Samlet sett vil nedbygging av hele området ha betydelig konsekvens for natur og føre til at området blir forringet.

1.3.5.3 Avbøtende tiltak

Her bør strandenga så langt det går unngås å bygge ned. Det er strandeng flere steder i skyte- og øvingsfeltet, men det er vanskelig å erstatte dette arealet. Her bør man se på løsninger der strandenga berøres i minst mulig grad. Dersom strandenga kan bevares, må området sikres med et anleggsgjerde i anleggsfasen dersom det skal gjøres arbeider i nærheten av lokaliteten. Dette bør sikres med bestemmelser i reguleringsplanen. Dersom strandenga ikke kan bevares må området detaljkartlegges og aktuelle planter og frø flyttes til et egnet område i samråd med biolog.

Dersom kantsonene langs veiene berøres ifm. utbygging, kan et avbøtende tiltak være å skave av toppmassene og bruke disse til å anlegge blomstereng andre steder i Ramnes skyte- og øvingsfelt eller til å revegetere kantsonene etter tiltak.

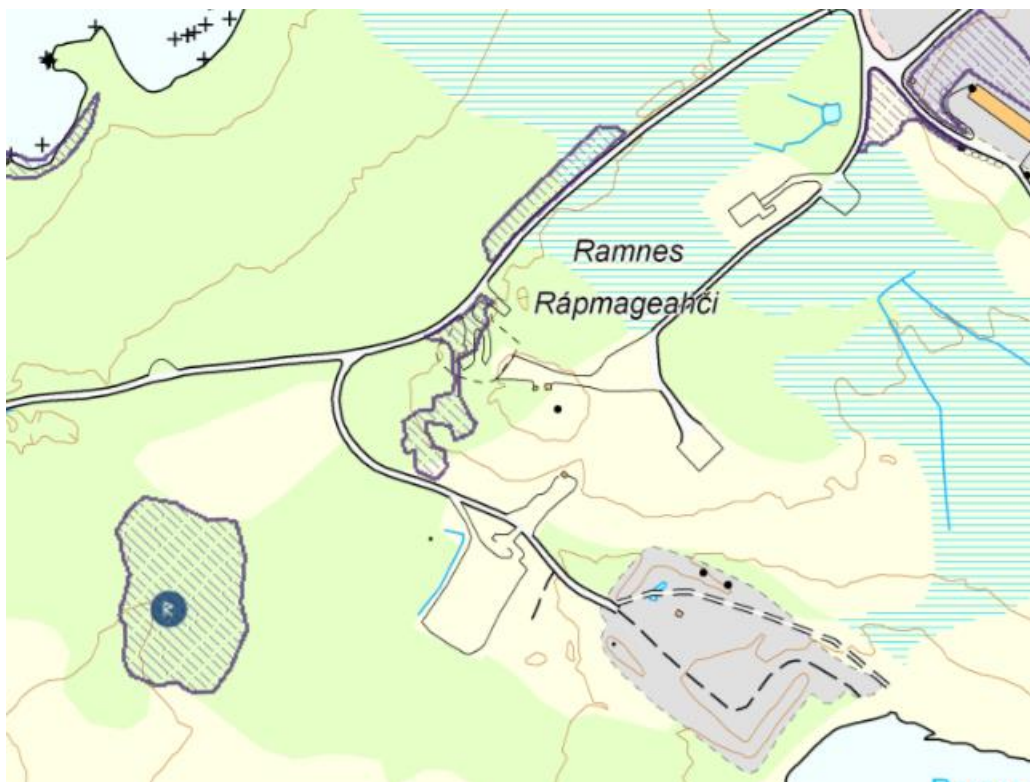
¹¹ Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet 28.05.2024 fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

1.3.6 Helikopterlandingsplasser

Det planlegges å utvide kapasiteten til dagens feltlandingsplass for helikopter. Dette skal gjøres gjennom etablering av inntil 6 nye landingsplasser i landskapet tilknyttet eksisterende landingsplass. Antall er ikke fastsatt og avklares med Forsvaret i videre planprosess. Nøyaktig avgrensning av delområdet er heller ikke satt.

Figur 32 I flyfotoet markerer de grønne områdene registrerte naturtyper etter NIN, den oransje ringen en klynge med store, gamle seljetrær som er anbefalt å bevare (omtalt under 1.2.4), og den blå avgrensingen et myrområde.

Figur 33 Over ser vi et kart der myrområder og NIN-områder i og rundt tiltaksområdet vises sammen med det foreslåtte tiltaksområdet med fire foreslåtte plasseringer for helikopterlandingsplasser. Naturtypene er vist med lilla skraverte områder.

Områdene der det er ønskelig å anlegge helikopterlandingsplasser er ikke nøyaktig bestemt, men aktuell plassering er innenfor området som er vist i figur 33. Det er registrert et skogholt med gamle seljetrær (se oransje ring i figur 32 og figur 34). Trærne utgjør ikke et stort nok område til at de er registrert som en naturtype etter Miljødirektoratets instruks, men disse trærne er omtalt generelt i rapporten knyttet til NIN

FORSVARSBYGG

Vi bygger forsvarsevne hver dag

kartleggingen fra 2023¹² på side 38. I tillegg kan et område registrert som gammel lågurtospeskog (figur 33 og 34) og flere områder registrert som eng-aktig sterkt endret fastmark etter NIN bli berørt (figur 32, 33 og 35).

Område 14

Områdenavn (NIN): Ramnesodden Ø
Naturtype: Gammel lågurtospeskog
NIN-ID: NINFP2310131835
Areal: 4663 m²
Lokalitetskvalitet: Svært høy

Store, gamle trær

Det er en del gamle trær i feltet – særlig av osp og selje som ikke står i skogholt som er store nok til at de skal kartlegges etter NIN, men disse trærne er viktige for biologisk mangfold fordi slike trær er viktige for både lav, mose, insekter og fugl som lever på og i dem. Det er flere lågurtskoger innenfor Ramnes skyte- og øvingsfelt med innslag av både store trær av selje, osp og bjørk og med innslag av både hengslav, neverlav, hule trær og liggende og stående død ved. Trær med dimensjoner over 20-30 cm i diameter som står utenfor de registrerte naturtypene skal også tas hensyn til så langt det går.

Figur 4 Selja blomstrer tidlig og er viktige hele sitt livsløp som mattilgang for tidliglygende humler. Etter hvert som trærne blir eldre blir de stadig mer viktige for andre arter, som leveområde i sprekker og hulrom for mange insekter og leveområde særlig for mange arter lav på treskammene.

Figur 34: I sørvest i området som kan bli berørt av helikopterlandingsplassene ligger et område med gammel lågurtospeskog. Området har svært høy kvalitet. I nordvest står en klynge med gamle seljetrær.

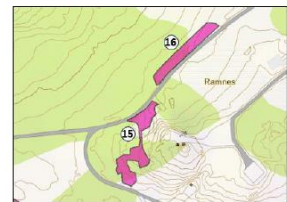
Område 15

Områdenavn (NIN): Ramnes 1
Naturtype: Eng-aktig sterkt endret fastmark
NIN-ID: NINFP2310131844
Areal: 1133 m²
Lokalitetskvalitet: Høy

Område 16

Områdenavn (NIN): Ramnes 2
Naturtype: Eng-aktig sterkt endret fastmark
NIN-ID: NINFP2310131845
Areal: 889 m²
Lokalitetskvalitet: Moderat

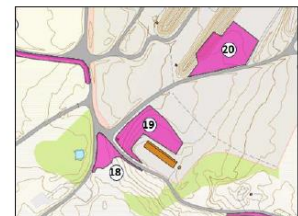
Område 18

Områdenavn (NIN): Ramnes 3
Naturtype: Eng-aktig sterkt endret fastmark
NIN-ID: NINFP2310132190
Areal: 608 m²
Lokalitetskvalitet: Moderat

Område 19

Områdenavn (NIN): Ramnes 4
Naturtype: Eng-aktig sterkt endret fastmark
NIN-ID: NINFP2310133805
Areal: 1712 m²
Lokalitetskvalitet: Høy

Figur 35 Flere områder med eng-ligende sterkt endret fastmark kan bli berørt. Område 15 ligger midt i det aktuelle tiltaksområdet. Område 16, 18 og 19 ligger i ytterkanten av området.

¹² Ramnes skyte- og øvingsfelt. Kartlegging av biologisk mangfold. Forsvarsbygg rapport 981/2023

Lengst mot nordøst ligger et myrområde (figur 33). Denne myra ble befart i forbindelse med NIN-kartleggingen, men ble ikke vurdert å være en av naturtypene som skulle kartlegges etter Miljødirektoratets instruks. Myra virket ganske uttørket, noe som kan ha med både veien og dreneringsgrøftene i myra å gjøre. Det er fjell i dagen rett ved, noe som gjør det lite sannsynlig at myra er særlig dyp, men dette ble ikke undersøkt ifm. befaringen i august 2023.

1.3.6.1 Verdivurdering

Det er flere naturverdier i dette området som kan bli påvirket av tiltaket, og områdets verdi totalt sett vurderes å være på middels, men med varierende grad av verdi, se figur 36. Områdene med eng-aktig sterkt endret fastmark har en sentral økosystem-funksjon, og er vurdert å ha høy lokalitetskvalitet. Dette gir områdene stor verdi. Området med gammel lågurtospeskog har også en sentral økosystemfunksjon og har svært høy kvalitet. Dette gir området svært stor verdi. Området med de gamle seljetrærne og myra er økologiske funksjonsområder som kan ha en verdi for nær trua arter. Begge disse områdene får derfor middels verdi, og totalt får hele delområdet middels verdi.

Figur 36. Det planlegges for inntil 6 nye helikopterlandingsplasser innenfor dette området. Nøyaktig plassering avklares i den videre planprosessen. Kartet viser verdivurderingen av tiltaksområdet. En god del av arealet er allerede berørt, da det er både helikopterlandingsplass og skytebane i området i dag. Grå farge markerer områder med ubetydelig verdi, gul farge områder med noe verdi, guloransje farge områder med middels verdi (omfatter skogholt med gamle seljetrær i nordvest, og myrområdet i nordøst), brunrøde områder med stor verdi (naturtypen eng-aktig sterkt endret fastmark) og rødt område med svært stor verdi (naturtypen gammel ospeskog i vest).

1.3.6.2 Konsekvensvurdering

En utbygging i dette området kan ha negativ påvirkning fordi det vil kunne medføre både felling av trær, inngrep på eng-lignende fastmark, gammel lågurtospeskog og i myr. Her vil det avhenge mye av plasseringen av tiltakene, noe som foreløpig ikke er bestemt. Konsekvensen av tiltaket vil være fra noe forringet til forringet avhengig av hvor mye tilpasninger det er mulig å gjøre og om det blir gjort avbøtende tiltak.

1.3.6.3 Avbøtende tiltak

Det frarådes å berøre områdene markert som oransje, brunrød og rød farge i figur 36. Plasseringen av helikopterlandingsplasser bør legges til grå arealer eller allerede skogfrie arealer innenfor gule områder i figur 36.

Engarealene: Dersom det ikke er mulig å unngå engarealene, bør topplaget tas vare på for å gjenbruke dette etter planering av helikopterlandingsplasser og vegetering av områder som blir berørt av tiltaket og som kan ha eng-vegetasjon. Det kan også være aktuelt å skjytte for å bedre tilstanden på naturbeitemarka mellom Korteveika og Åkervika. Det kan også være aktuelt å bedre arts mangfoldet på engarealene langs veier og ved skytebanen ved å samle frø fra de mer artsrike arealene og spre ut på de med mindre arts mangfold.

Seljetrærne: Dersom det ikke er mulig å bevare seljetrærne, bør stammene tas vare på og legges inn i et av skogholtene der det vokser gamle seljetrær og gjerne i randsonen mot engarealer der de kan ha stor betydning både for insekter, lav og sopp.

Lågurtospeskogen: dersom området må berøres anbefales det å legge tiltak i ytterkanten av området. Trær som felles legges igjen innenfor resterende areal av skogen.

Myrområdene: Dersom myrområdet ikke kan unngås, kan det være aktuelt å restaurere andre deler av myra for å øke vannstanden i det resterende myrarealet, eller restaurere kjøreskader i myrlendte områder andre steder i feltet.

1.3.7 Overvåkning og oppfølging

1.3.7.1 Overvåking og oppfølging ifm. reetablering av kantvegetasjon

Dersom det er aktuelt å gjennomføre avbøtende tiltak ved å reetablere kantvegetasjonen langs Mølnvika er det behov for en befaring av biolog sammen med Forsvaret for å se på mulige løsninger siden dette området ligger i et baneløp. Det må lages en plan for revegetering og en skjøtselsplan av baneløpet som sier noe om hva som skal bevares og hva som skal holdes nede av vegetasjon. Det anbefales en kartlegging av arts mangfoldet ved oppstart av revegeteringen, både av vegetasjon og fugl, og en ny kartlegging etter 3 år for å se at vegetasjonen etablerer seg godt og etter 7 år for å registrere planter og fugl på ny.

1.3.7.2 Overvåking og oppfølging ifm. etablering av engarealer

Etablering av engarealer og forbedring av engarealer er generelt egnede avbøtende tiltak i Ramnes skyte- og øvingsfelt. Det er flere engarealer registrert, og her bør det lages en skjøtselsplan som ivaretar engarealene med slått/beitepussing/krattnusing til rett tid. For å øke mangfoldet på engarealene er det også å anbefale at det samles inn frø fra de mest artsrike engarealene og at frøene sås ut på mindre artsrike engarealer i feltet.

Dersom engarealene ved Ramneskaia blir berørt ifm. utbygging og det skal etableres nye engarealer et annet sted som et avbøtende tiltak, anbefales det at det registreres hvilke arter som vokser på områdene som graves opp i forkant, og at massene så flyttes til egnet område som pekes ut i samråd med biolog. Det nyanlagte området bør følges opp med utsåing av ekstra frø samlet lokalt ved første mulighet etter anleggelse. Arealet bør følges opp med en overvåking etter 1, 3 og 5 år der det registreres dekningsgrad og hvilke arter som vokser på området. Dette for å se hvor rask revegeteringen går og hvilke arter som etablerer seg på området. Det er viktig at det lages en rapport om hvilke arter som var på området i forkant, hva som er sådd inn, hvor stort arealet er og om det er eng-lignende arealer like ved.

1.3.7.3 Restaurering av myr

Dersom tiltakene berører myrarealer og det skal iverksettes restaurering av myr, må det først gjøres en vurdering av hva det er mest hensiktsmessig å restaurere. Erfaringsmessig er det dronebilder som gir mest informasjon om effekten av tiltak i myr. Det anbefales derfor at det tas dronebilder rett før og rett etter tiltak og at de samme dronebildene tas igjen på samme tid av året etter 1, 3 og 5 år.

1.3.8 Vurdering av naturmangfoldloven

1.3.8.1 § 8 Kunnskapsgrunnlaget

Ramnes skyte- og øvingsfelt ble kartlagt i 2023 etter Miljødirektoratets instruks. I forbindelse med denne kartleggingen ble det også registrert rødlistede arter og andre naturverdier som bør tas hensyn til i forbindelse med en eventuell utbygging. Kunnskapsgrunnlaget anses derfor som tilstrekkelig.

1.3.8.2 § 9 Føre-var-prinsippet

Det er noe usikkerhet rundt viktigheten av å ta vare på myrområdene der det er foreslått antennepark og der det er foreslått helikopterlandingsplass siden dette er arealer som ikke var av god nok kvalitet for å kartlegges etter Miljødirektoratets instruks. Siden det er stort fokus på at nedbygging av myr ikke er ønskelig, er disse myrarealene arealene allikevel gitt middels verdi og en anbefaling om at de ikke bygges ned.

1.3.8.3 § 10 Samlet belastning

Det pågår utbygging på Evenes og det er også planer om utbygging i Ramsund, som begge er arealer i Forsvarets eie. Totalt sett vil det bli en god del nedbygging av arealer på disse tre områdene. Kantsoner til sjø, elver og innsjøer påvirkes flere steder, og det blir totalt sett mer grå arealer på disse områdene. Avbøtende tiltak med restaurering av kantvegetasjon langs Mølnivikelva, etablering og tilrettelagt skjøtsel av blomsterenger og restaurering av myr er mulige tiltak for å bøte på den samlede belastningen.

1.3.8.4 § 11 Kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver

Det er satt opp forslag om avbøtende tiltak som kan innarbeides i reguleringsplanen dersom viktige naturområder vil bli berørt av utviklingen av området. Dersom de avbøtende tiltakene innarbeides i planen vil dette være en god kompensasjon for de tapte arealene, samtidig som sikring av noen områder i plankart og i terrenget, for å hindre inngrep i lokalitetene, vil bidra til en akseptabel belastning av området. Kostnadene for alle avbøtende tiltak bæres av tiltakshaver.

Ettersom konsekvensutredningen kun gir en tilrådning i forbindelse med planarbeidet, vil miljøhensynene til slutt bli veid opp mot behov og hensyn til Forsvarets aktivitet. Dersom avbøtende tiltak ikke innarbeides i reguleringsplanen, vil dette dermed kunne innebære en økt miljøforringelse av området.

1.3.8.5 § 12 Miljøforsvarlige teknikker

Forslagene som er gitt for avbøtende tiltak må gjennomføres med miljøforsvarlige teknikker. Dersom dette blir ivarettatt i det videre planarbeidet vil ny plassering av masser, nyetablering/reetablering av naturområder, og sikring av myr, både redusere, og til dels hindre skade på naturmangfoldet.

1.3.8.6 Indirekte virkninger

Utviklingen av Ramnes vil i all hovedsak begrenses innenfor planområdet, og virkningene vil i hovedsak også påvirke selve planområdet. Unntak fra dette er støy fra helikoptertrafikk, og trafikk på sjøen, som kan påvirke dyrelivet, spesielt fuglelivet, utenfor planområdet. Dette er vurdert i egen konsekvensutredning og beskrives ikke ytterligere her.

1.3.9 Usikkerhet i konsekvensutredningen

De viktigste kildene til usikkerhet er at det ikke er avklart hva som skal bygges ut på områdene som er foreslått til utbygging og hvilket omfang eventuell utbygging vil ha.

1.4 Oppsummering

For de 6 delområdene som er foreslått for utbygging i Ramnes skyte- og øvingsfelt er det gjort en vurdering av hvilken konsekvens en total nedbygging vil få. Det er særlig kantsoner mot sjøen med strandeng eller skog som kan medføre betydelig konsekvens ved forringelse av naturtypene. I tillegg er det engarealer, myrområder og gamle trær som kan medføre forringelse ved nedbygging. Siden det ikke er konkrete planer for utbygging innenfor de ulike områdene, er det i dette dokumentet anbefalt hvilke områder som bør unngås og foreslått avbøtende tiltak for hvert område dersom det ikke er mulig å unngå nedbygging av de mest verdifulle områdene.

Alternativer		Nullalternativet	Utbygging
Vurderinger			
Konsekvens for delområder	Delområde 1: Karneset	0	Ubetydelig konsekvens (0)
	Delområde 2: Biskaia	0	Noe konsekvens (-)
	Delområde 3: Seljevika	0	Ubetydelig konsekvens (0)
	Delområde 4: Antennepark og senter SØF	0	Noe konsekvens (-)
	Delområde 5: Ramneskaia	0	Middels konsekvens (--)
	Delområde 6: Helikopterlandingsplasser	0	Noe konsekvens (-)
Avveininger	Begrunne høy/lav vektlegging av enkelte delområder		Ramneskaia er vektlagt noe mer enn de andre delområdene på grunn av forekomst av den rødlistede naturtypen strandeng innenfor området.
	Samlede virkninger		Samlet sett er planområdet allerede i dag påvirket av Forsvarets aktivitet, men vil bli ytterligere påvirket ved utvikling av området. Inngrep i, og nedbygging av strandenga ved Ramneskaia vil få størst negativ konsekvens for naturmangfoldet i området. Ettersom detaljene for utvikling av delområdene ikke er fastsatt enda er det noe usikkerhet knyttet til konsekvensene for de enkelte områdene.
Vurdering av samlet konsekvens for miljøtema	Samlet konsekvensgrad		Middels negativ konsekvens
	Begrunnelse		Tiltaket medfører middels konsekvens for naturmangfoldet innenfor influensområdet. Det er en overvekt av delområder med noe konsekvens, et av områdene har middels konsekvens (Ramneskaia), og et av delområdene (helikopterlandingsplasser) ligger på grensen opp mot middels konsekvens, avhengig av endelig plassering for landingsplassene. Ingen av områdene er gitt alvorlig eller svært alvorlig konsekvens.

Det følger av planprogrammet at nullalternativet er et tenkt alternativ som fremmer en maksimal utvikling basert på gjeldende rammer, føringer og tillatelser for området. Alternativet vil være et sammenligningsgrunnlag for planalternativet i konsekvensutredningen. Videre følger det av planprogrammet at området ikke er detaljregulert. Det foreligger en tidligere sak med områderegulering for Ramnes skyte- og øvingsområde. Saks. ref. 11/716 Reguleringsplan Ramnesodden Skytefelt. Planen ble godkjent av Tjeldsund kommune i 2014, men opphevet av Fylkesmannen i Nordland i 2015 i forbindelse med en klagebehandling. Saken ble sendt tilbake for fornyet behandling (denne planen). På bakgrunn av dette er nullalternativets konsekvenser for naturmangfold satt til 0.

Dersom det er aktuelt å gjennomføre avbøtende tiltak bør disse forankres i reguleringsplanens bestemmelser og plankart. Følgende avbøtende tiltak er foreslått:

Delområde	Tiltak
Delområde 1: Karneset	Ved en utbygging i kantsonen på det sørligste området ved Karneset anbefales det å vurdere om det kan reetableres kantvegetasjon andre steder i skyte- og øvingsfeltet. For eksempel ville det være positivt for det biologiske mangfoldet i skyte- og øvingsfeltet å reetablere kantsonen langs Mølnivikelva omtalt under 1.2.8. Dersom kantvegetasjonen skal reetableres må det lages en plan for revegetering og en skjøtelsesplan av baneløpet som sier noe om hva som skal bevares og hva som skal holdes nede av vegetasjon. Det anbefales en kartlegging av artsmangfoldet ved oppstart av revegeteringen, både av vegetasjon og fugl, og en ny kartlegging etter 3 år for å se at vegetasjonen etablerer seg godt og etter 7 år for å registrere planter og fugl på ny. <u>Forslag til rekkefølgebestemmelse for å ivareta kantsone:</u> Før det gis ferdigattest for bebyggelse innenfor formålsområde X (sett inn referanse fra plankartet) skal det bekreftes ovenfor kommunen at kantsonen langs Mølnivikelva er markert i terrenget slik at dette området kan få en naturlig revegetering.
Delområde 2: Biskaia	Dersom kaianlegget ved Biskaia skal utvides slik at kantsonene langs sjøen blir borte, anbefales det å vurdere om det kan reetableres kantvegetasjon andre steder i skyte- og øvingsfeltet. For eksempel ville det være positivt for det biologiske mangfoldet i skyte- og øvingsfeltet å reetablere kantsonen langs Mølnivikelva omtalt under 1.2.8. Dersom kantsonene langs sjøen blir fjenet kan det vurderes om det er aktuelt å sette opp hekkeplattformer for sjøfugl. Disse kan settes opp både innenfor delområdet, og andre steder innenfor planområdet, langs sjøen. <u>Forslag til rekkefølgebestemmelser:</u> Før det gis ferdigattest for bebyggelse innenfor formålsområde X (sett inn referanse fra plankartet) skal det bekreftes ovenfor kommunen at kantsonen langs Mølnivikelva er markert i terrenget slik at dette området kan få en naturlig revegetering. Før det gis ferdigattest for bebyggelse innenfor formålsområde X (sett inn referanse fra plankartet) skal det bekreftes ovenfor kommunen at det er satt opp 10 hekkeplattformer for fiskemåke og tjeld innenfor planområdet.
Delområde 3: Seljevika	Dersom kaianlegget ved Seljevika skal utvides slik at kantsonen langs sjøen nord for kaia blir borte, anbefales det å vurdere om det kan reetableres kantvegetasjon andre steder i skyte- og øvingsfeltet. For eksempel ville det være positivt for det

	biologiske mangfoldet i skyte- og øvingsfeltet å reetablere kantsonen langs Mølnvikelva omtalt under 1.2.8. <u>Forslag til rekkefølgebestemmelser:</u> Før det gis ferdigattest for bebyggelse innenfor formålsområde X (sett inn referanse fra plankartet) skal det bekreftes ovenfor kommunen at kantsonen langs Mølnvikelva er markert i terrenget slik at dette området kan få en naturlig revegetering.
Delområde 4: Antennepark og senter SØF	Det anbefales at det gjøres en nærmere vurdering av hvor antenne kan settes opp i samarbeid med fagpersoner på naturforvaltning og kulturminne for å finne mest gunstige plassering. Antennene bør settes opp på steder med lett adkomst på vei og med tørr grunn slik at tiltak ikke skader myrområdet verken i forbindelse med oppsetting eller at det påvirker myras vannbalanse negativt. <u>Forslag til oppfølging i reguleringsplanen:</u> Områder som bør sikres mot oppsetting av antenner kan avsettes i plankartet med hensynssone naturmangfold og følgende tilhørende bestemmelse: Innenfor H560 skal myrområdet ivaretas. Det skal ikke graves, kjøres eller settes opp tekniske installasjoner. Ved arbeider nær hensynssonen skal hensynssonen sikres fysisk med gjerde eller sperrebånd.
Delområde 5: Ramneskaia	Så langt det er mulig bør det unngås å bygge ned strandenga. Det er strandeng flere steder i skyte- og øvingsfeltet, men det er vanskelig å erstatte dette arealet. Her bør man se på løsninger der strandenga berøres i minst mulig grad. Det bør stilles krav om at strandenga sikres med anleggsgjerde i anleggsfasen dersom det skal gjøres arbeider i nærheten av lokaliteten hvis den kan bevares. Dette bør sikres med bestemmelser i reguleringsplanen. Dersom kantsonene langs veiene berøres kan et avbøtende tiltak være å skave av toppmassene og bruke disse til å anlegge blomstereng andre steder i Ramnes skyte- og øvingsfelt eller til å revegetere kantsonene etter tiltak. Dersom engarealene ved Ramneskaia blir berørt og det skal etableres nye engarealer, anbefales det at det registreres hvilke arter som vokser på områdene som graves opp i forkant, og at massene så flyttes til egnet område som pekes ut i samråd med biolog. Det nyanlagte området bør følges opp med utsåing av ekstra frø samlet lokalt ved første mulighet etter anleggelse. Arealet bør følges opp med en overvåking etter 1, 3 og 5 år der det registreres dekningsgrad og hvilke arter som vokser på området. Dette for å se hvor rask revegeteringen går og hvilke arter som etablerer seg på området. Det er viktig at det lages en rapport om hvilke arter som var på området i forkant, hva som er sådd inn, hvor stort arealet er og om det er eng-lignende arealer like ved. <u>Forslag til oppfølging i reguleringsplanen:</u> Strandenga og kantsonene langs veiene innenfor delområde 5 reguleres som bestemmelsesområder, med 2 meter buffersone, i plankartet. Følgende bestemmelse settes for området: Før det gis igangsettingstillatelse for tiltak innenfor formålsområde X (sett inn referanse fra plankartet) skal bestemmelsesområde #1 (strandeng) sikres med anleggsgjerde.

	Før det gis igangsettingstillatelse for tiltak innenfor bestemmelsesområde #1 skal det gjøres en detaljert kartlegging av artsmangfoldet i området. Toppmassene, samt aktuelle planter og frø, skal være flyttet til et egnet område i samråd med biolog. Før det gis igangsettingstillatelse for tiltak innenfor bestemmelsesområde #2 – #X (kantsoner langs veiene) skal toppmassene innfor områdene skaves av og legges til side. Før det gis ferdigattest for tiltak innenfor bestemmelsesområde #2 – #X skal toppmassene være benyttet til å etablere ny blomstereng innenfor planområdet, eller kantsonen innenfor #2 - #X skal være reetablert med toppmassene.
Delområde 6: Helikopter- landingsplasser	Det frarådes å berøre områdene markert som oransje, brunrød og rød i figur 36, med en buffersone på 5 meter der det planlegges å legge helikopterlandingsplass nær de store seljetrærne eller ospeskogen. Som et utgangspunkt bør disse sikres mot inngrep gjennom plankart og bestemmelser. Plasseringen av helikopterlandingsplasser bør legges til grå arealer eller allerede skogfrie arealer innenfor gule områder i figur 36. Engarealene: Dersom det ikke er mulig å unngå engarealene, bør topplaget tas vare på for å gjenbruke dette etter planering av helikopterlandingsplasser og vegetering av områder som blir berørt av tiltaket og som kan ha eng-vegetasjon. Det kan også være aktuelt å skjøtte for å bedre tilstanden på naturbeitemarka mellom Kortevika og Åkervika. Det kan også være aktuelt å bedre artsmangfoldet på engarealene langs veier og ved skytebanen ved å samle frø fra de mer artsrike arealene og spre ut på de med mindre artsmangfold. Seljetrærne: Dersom det ikke er mulig å bevare seljetrærne, bør stammene tas vare på og legges inn i et av skogholtene der det vokser gamle seljetrær og gjerne i randsonen mot engarealer der de kan ha stor betydning både for insekter, lav og sopp. Lågurtospeskogen: dersom området må berøres anbefales det å legge tiltak i ytterkanten av området. Trær som felles legges igjen innenfor resterende areal av skogen. Myrområdene: Dersom myrområdet ikke kan unngås, kan det være aktuelt å restaurere andre deler av myra for å øke vannstanden i det resterende myrarealet, eller restaurere kjøreskader i myrlendte områder andre steder i feltet. <u>Forslag til oppfølging i reguleringsplanen:</u> Engarealer, seljetrær, ospeskog og myrområde sikres i plankartet med hensynssone for naturmangfold (H560). Seljetrær og ospeskog skal ha en buffersone på 5 meter. Forslag til bestemmelser: Innenfor H560_X skal engareal, seljetrær, ospeskog og myrområde ivaretas. Det skal ikke graves, kjøres eller settes opp tekniske installasjoner. Selje- og ospetrær tillates ikke hogd. Ved arbeider nær hensynssonene skal områdene sikres fysisk med gjerde eller sperrebånd. <i>Alternativt, dersom det ikke lar seg gjøre å unngå områdene:</i> Dersom man i det videre planarbeidet lander på at det ikke vil være mulig å ta vare på en eller flere av de viktige naturområdene (engarealene, seljetrærne og

	myrområdene), bør disse settes av som bestemmelsesområder i plankartet. Følgende bestemmelse kan settes for de enkelte områdene: Før det gis igangsettingstillatelse for tiltak innenfor bestemmelsesområde #X (engarealer) skal toppmassene innenfor området skaves av og legges til side. Før det gis ferdigattest for tiltak innenfor bestemmelsesområde #X skal toppmassene fra området være brukt som toppdekke omkring helikopterlandingsplassene, for å revegetere området. Før det gis igangsettingstillatelse for tiltak innenfor bestemmelsesområde #X (seljetrær) skal trærne hogges og legges på egnet areal i samråd med biolog. Før det gis igangsettingstillatelse for tiltak innenfor bestemmelsesområde #X (gammel lågurtospeskog) skal trærne hogges og legges innenfor resterende areal av bestemmelsesområdet. Tiltak begrenses til ytterkant av området. Før det gis ferdigattest for tiltak innenfor bestemmelsesområde #X (myrområdet) skal det bekreftes overfor kommunen at det er gjennomført restaureringstiltak på resterende myrareal.
--	---

1.5 Data i databaser

Naturtypene som ble kartlagt etter Miljødirektoratets instruks ligger tilgjengelige i Naturbase, og artsregistreringer gjort under kartleggingen ligger tilgjengelige i Artskart.

FORSVARSBYGG

Vi bygger forsvarsevne hver dag

